Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...эмнэй 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 306 (14326) | 1973 оной декабрийн 31, понедельник | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведтэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

...СС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Ми...нүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай ...оюзна Центральна Совет, ВЛКСМ-эй ЦК ...ндо орооһо таряа, газар тарялангай бусад продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ худалдахын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, энэ асуудалаар тогтоол абаба.

...энигууд, совхозуу... хүдөө ажахын бу...приятинуудай хү...шэд, ажахынуудай ...тэд болон хүтэлбэ... бүхэсоюзна социа...сөөндэ оролсоод, ...о орооһо таряа, хлопок, саахарай хартаабха, овоц ...дөө ажахын бусад ...уудые бүри ехээр ...болохо хэрэгтэ го... амжалта туйлаа ...ПСС-эй ЦК, СССР-...истрнүүдэй Совет, ВЛКСМ-эй ЦК ...доороо тэмдэглэнэ. ...колхоз, совхозууд ...табан жэлэй гурба...идхэхы жэлэй тү... социалис уялга... амжалтатайгаар мышленностиин, транспортын, бэлэдхэлэй организацинуудай, сэрэгэй подразделенинүүдэй, студентнэрэй эдэбхитэйгээр хабаадаһание тэмдэглэнэ; 1973 ондо хүдөө ажахыдахи мүрысөөе хүтэлбэрилхэ талаар партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой болон хүдөө ажахын органуудай элдэб талын эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэрие һайнаар сэгнэнэ.

...нис партиин таби...лгонуудтай зохил...нэ һалбарие хүр...ноор хүгжөөхэ шу...хала эрхэ нүхэсэл ...йлэдбэриин куль...ишэлүүлгэдэ, газа...тайгаар эдлэлгэдэ, ...хын оньһон техни...химизациин түхеэ...е, мелиорациин... эрдэм наукын, ...дүршэлэй туйлал... ашагтайгаар нэб...хэрэгтэ хүдөө ажа...шадые элсүүлхэ ...ртийна, советскэ, ...ахын органууд. ...й болон комсомо...зацинууд ехэ по... эмхидхэлэй хү...буулаа. Энэ ушар ...3 ондо газар та...жилхэ хэрэгтэ түй...лэдбэриин үндэр ...үүдэй шиидхэхы ...элынь болоо.

1973 ондо бүри ехэ ургаса абажа, ороoһо таряа, газар тарялангай бусад продуктнуудые гүрэндэ бүри ехээр худалдахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ иимэ союзна, автономито республиканууды, хизаарнуудые, областьнуудые, районуудые илаа гэжэ тоолоод, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугуудаар, мүн мүнгэн шангуудаар шагнаха гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет, ВЛКСМ-эй Центральна Комитет тогтообо:

... Центральна ...СССР-эй Министр... Совет, ВЦСПС, ...ЦК үндэр урга...һан, ороoһо таряа, ...ряалангай бусад ...удые бүри ехээр ...рэндэ худалдаха, ...эл бэлэдхэхэ та...бүүдэә, социалис ...аа дүүргэһэн кол..., совхозуудай ...шэдэй, хүдөө ажа... ажалшадай шэн ...ажалые үндэрөөр ...ргаса хуряалгада, ...ушаалгада, газар ...й бусад продукт...элэдхэлгэдэ про...

А. СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУД

РСФСР
Украинын ССР
Белоруссиин ССР
Узбегэй ССР
Казахай ССР
Туркмениин ССР
Молдавиин ССР
Азербайджанай ССР
Литвагай ССР
Таджигай ССР
Киргизэй ССР

Б. АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУД, ХИЗААРНУУД, ОБЛАСТЬНУУД

РСФСР дотор: Кабардино-Балкариин АССР, Мордвагай АССР, Чувашай АССР, Краснодарска ба Ставропольско хизаарнууд, Астраханска, Брянска, Волгоградска, Воронежско, Горьковско, Куйбышевска, Ленинградска, Липецкэ, Московско, Пензенскэ, Ростовско, Рязанска, Саратовска, Тамбовско, Ульяновска ба Шэтын областьнууд;

УКРАИНЫН ССР дотор: Днепропетровско, Донецкэ, Запорожско, Кировградска, Николаевска, Одесскэ, Полтавска, Харьковска ба Херсонско областьнууд;

БЕЛОРУССИИН ССР дотор: Гродненско ба Минскэ областьнууд;

УЗБЕГЭЙ ССР дотор: Каракалпакска АССР, Андижанска ба Сырдарьинска областьнууд;

КАЗАХАЙ ССР дотор: Алма-Атинска, Кокчетавска, Хойто-Казахстанай, Тургайска ба Целиноградска областьнууд;

ГРУЗИИН ССР дотор: Аджарай АССР;

КИРГИЗЭЙ ССР дотор: Ошско область;

ТАДЖИГАЙ ССР дотор: Ленинабадска область.

В. РАЙОНУУД

РСФСР дотор: Алтайн хизаарай Бурлинска, Волчихинскэ Калманска, Михайловска, Смоленскэ, Советскэ, Троицко ба Угмовско районууд;

Краснодарай хизаарай Абинска, Белоглинска, Кавказска, Красноармейскэ, Ленинградска, Шовгеновско (Адыгейн автономито область) районууд;

Красноярска хизаарай Минусинска, Ужурска, Шарыповска ба Орджоникидзевскэ (Хакасай автономито область) районууд;

Ставрополиин хизаарай Изобильненска, Ипатовска, Минераловодско, Петровско, Советскэ, Шпаковска ба Адыге-Хабльска (Карачаево-Черкессиин автономито область) районууд;

Хабаровска хизаарай Хабаровска район;

Архангельска областиин Приморско район;

Астраханска областиин Харабалинска район;

Белгородско областиин Вейделевскэ ба Ровенькэ районууд;

Брянска областиин Погарска район;

Владимирска областиин Суздальска район;

Волгоградска областиин Еланска, Жирновско, Камышинскэ, Котовско, Котельниковскэ, Октябрьска, Старополтавска ба Чернышковско районууд;

Вологодско областиин Вологодско район;

Воронежско областиин Аннинска, Лискинскэ, Нижнедевицкэ ба Россошанска районууд;

Горьковско областиин Краснооктябрьска ба Пильнинскэ районууд;

Ивановска областиин Гаврилово-Посадска район;

Эрхүүгэй областиин Эрхүүгэй ба Нижнеудинска районууд;

Калининградска областиин Гурьевска район;

Калининска областиин Сандовско ба Сонковско районууд;

Калужска областиин Кировскэ район;

Кемеровскэ областиин Ленинск-Кузнецкэ ба Промышленновска районууд;

Костромской областиин Нерехтскэ район;

Куйбышевска областиин Большеглушицка, Пестравска, Ставропольско ба Сызранскэ районууд;

Курганска областиин Кетовскэ, Притобольно ба Шадринска районууд;

Курска областиин Горшеченскэ ба Касторенскэ районууд;

Ленинградска областиин Всеволожско район;

Липецкэ областиин Добринска ба Липецкэ районууд;

Московско областиин Дмитровско, Люберецкэ ба Раменскэ районууд;

Новгородско областиин Новгородско район;

Новосибирскэ областиин Доволенско, Кочковско, Новосибирскэ ба Татарска районууд;

Омско областиин Калачинска, Любинскэ, Оконешниковскэ ба Тарска районууд;

Оренбургска областиин Адамовска, Бузулукска, Новосергиевскэ, Саракташска, Соль-Илецкэ, Сорочинско ба Тоцко районууд;

Орловско областиин Глазуновско ба Ливенскэ районууд;

Пензенскэ областиин Башмаковска, Каменска ба Колышлейскэ районууд;

Пермскэ областиин Пермскэ район;

Псковско областиин Палкинска район;

Ростовско областиин Азовско, Зерноградска, Зимовниковско, Красносулинска, Миллеровскэ, Октябрьска, Орловско ба Сальска районууд;

Рязанска областиин Сараевска ба Шацка районууд;

Саратовска областиин Балашовска, Ершовско, Калининска, Марксовска, Романовска, Самойловско, Хвалынска ба Энгельскэ районууд;

Сахалинска областиин Углегорско район;

Свердловско областиин Сысертскэ район;

Смоленскэ областиин Руднянска ба Хиславичска районууд;

Тамбовско областиин Мордовско, Моршанска ба Тамбовско районууд;

Томско областиин Кожевниковскэ район;

Тульска областиин Арсеньевскэ ба Кимовскэ районууд;

Тюменскэ областиин Заводоуковско ба Исетскэ районууд;

Ульяновска областиин Старокулаткинска, Ульяновска, Цильнинскэ ба Чердаклинска районууд;

Челябинска областиин Агаповска, Троицко ба Чесменскэ районууд;

Шэтын областиин Калганска район;

Ярославска областиин Гаврилов-Ямска район;

Башкирай АССР-эй Абзелиловско, Ишимбайска, Кармаскалинска ба Мелеузовска районууд;

Буряадай АССР-эй Баргажанай аймаг;

Дагестанай АССР-эй Кизлярскэ район.

Кабардино-Балкариин АССР-эй Прохладненска район;

Хальмагай АССР-эй Городовиковско район;

Карелиин АССР-эй Сортавальска горгүйсэдком;

Мариин АССР-эй Горно-Марийска район;

Мордвагай АССР-эй Ардатовска ба Ичалковско районууд;

Хойто-Осетиин АССР-эй Кировскэ район;

Татарай АССР-эй Апастовско, Буинска ба Дрожжановско районууд;

Тувын АССР-эй Пий-Хемскэ район;

Чечено-Ингушай АССР-эй Шалинска район;

Чувашай АССР-эй Комсомольско ба Порецкэ районууд;

УКРАИНЫН ССР-һээ:

Волынска областиин Маневичскэ район;

Ворошиловградска областиин Антрацитовска ба Лутугинска районууд;

Днепропетровско областиин Днепропетровско, Магдалиновска, Межевскэ ба Новомосковско районууд;

Донецкэ областиин Новоазовско, Старобешевскэ ба Тельманскэ районууд;

Житомирско областиин Бердичевскэ ба Житомирско районууд;

Закарпатска областиин Иршавска район;

Запорожско областиин Веселовско, Запорожско, Каменско-Днепровско, Михайловска ба Приморско районууд;

Ивано-Франковска областиин Городенковско район;

Киевскэ областиин Борисполско, Ракитнянска ба Фастовска районууд;

Кировоградска областиин Долинска, Компанеевскэ, Петровско ба Ульяновска районууд;

Крымскэ областиин Джанкойско, Кировскэ ба Ленинскэ районууд;

Львовско областиин Бусска район;

Николаевска областиин Братска, Николаевска, Новобугска ба Очаковска районууд;

Одесскэ областиин Белгород-Днестровско, Беляевска, Великомихайловска ба Раздельнянска районууд;

Полтавска областиин Глобинска, Карловска, Семёновско ба Хорольско районууд;

Ровенско областиин Владимирецкэ район;

Сумска областиин Великописаревска ба Шосткинска районууд;

Харьковска областиин Изюмскэ, Краснокутска, Новодолажска ба Сахновщинска районууд;

Херсонско областиин Белозёрско, Бориславска, Нововоронцовско ба Новотроицко районууд;

Хмельницкэ областиин Славутска район;

Черкасска областиин Смелянска, Черкасска ба Чернобаевска районууд;

Черниговскэ областиин Борзнянска ба Менскэ районууд;

Черновицка областиин Новоселицкэ район;

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

...ын аймагай Оймо...й совхозой һаалишад социалис уялгаяа амжалтатай ... тула хаба шадал...аа оролдоно. Тэдэнэй дунда Ажалай Улаан Тугай ...амара Тынтуева, ...гэдэхи классай һаалишаи Роза Карпова 11 һарын ...еэн бүриһөө 210 килограмм һү һаагаад байна. ...Г ДЭЭРЭ (зүүн ...арһаа): һаалишад, коммунис ажалай ударнигууд ...ва, Р. Карпова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй 1973 оной декабриин 27-ной тогтоол

1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ колхозууд, совхозуудай эрхимээр бэлдэхынь түлөө бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ колхозууд, совхозуудай эрхимээр бэлдэхынь түлөө бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС **ингэжэ тогтообо:**

1. 1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгэдэ колхозууд, совхозуудай эрхимээр бэлдэхынь түлөө бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илаа гэжэ мэдэрээд, иимэ автономито республиканууд, хизаар, областьнууд ба районуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха.

Тэрэ тоодо... **Буряадай АССР-эй Хэжэнгын аймаг** ороно.

2. Энэ тогтоолой үндэһөөр, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан автономито республиканууд, хизаар, областьнууд ба районуудта мүнгэн шангууд барюулагдаха.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ ВЦСПС

БАЯРАЙ СУГЛААН

Кубада революциин болоһоор 15 жэлэй ойн һайндэрые Кубын аха дүү арадтай хамта тэмдэглэхын тула ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэд Киногой түбэй байшанда декабриин 28-да сугларaa.

...Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

...ЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР ... КЛИМУГТА СОВЕТСКЭ ...ЗАЙ ГЕРОИН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...13» гэжэ замбуулинай онгосо...а, амжалтатайгаар ниидэһэ...лөө, тиихэдээ эрэлхэг зориг, ...абьяа гаргаһанайнь түлөө лет...онавт нүхэр **Климук Петр ...Советскэ Союзай Геройн** нэрэ ...лгохо, Ленинэй орден, **«Алтан ...** ...даль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...Кремль.
...оной декабриин 28.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР В. В. ЛЕБЕДЕВТЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОИН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Союз-13» гэжэ замбуулинай онгосодо һуужа, амжалтатайгаар ниидэһэнэйнь түлөө, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатар габьяа гаргаһанайнь түлөө летчик-космонавт нүхэр **Лебедев** Валентин Витальевичта **Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо, Ленинэй орден, **«Алтан одон»** медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1973 оной декабриин 28.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

НҮХЭР П. И. КЛИМУГТА «СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ» ГЭҺЭН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Союз-13» гэжэ онгосодо һуужа, замбуулин соогуур ниидэһэнэйнь түлөө Советскэ Союзай гражданин нүхэр **Климук** Петр Ильичтэ **«СССР-эй летчик-космонавт»** гэһэн нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1973 оной декабриин 28.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

НҮХЭР В. В. ЛЕБЕДЕВТЭ «СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ» ГЭҺЭН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Союз-13» гэжэ онгосодо һуужа, замбуулин соогуур ниидэһэнэйнь түлөө Советскэ Союзай гражданин нүхэр **Лебедев** Валентин Витальевичта **«СССР-эй летчик-космонавт»** гэһэн нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1973 оной декабриин 28.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ АЛДАР СОЛО!

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

1973 ОНДО ОРООҺО ТАРЯА БОЛОН ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ БУСАД ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР АБАХА, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР ШАЛГАРЬАН РСФСР-эй ХИЗААР, ОБЛАСТЬ, АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ туйлаһан ехэ амжалтынь, 1973 ондо ороoһо таряа болон газар тарялангай бусад продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абаһан уялгануудаа дүүргэхэдээ, ажалай шэн габьяа харуулһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Малых Лука Елизаровичые — Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхозой тракторист.

Очиров Чойжол Баяржаповичые — Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой тракторист.

Пермяков Петр Трофимовичые — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой тракторист.

Помазкина Татьяна Петровнае — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой звеное даагша.

Попов Василий Михайловичые — Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой луговод.

Семенюк Иван Семеновичые — Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Татарников Евгений Феофановичые — Зэдын аймагай Оёорой совхозой тракторист.

Телешов Михаил Михайловичые — Хяагтын аймагай «Заря» колхозой тракторист.

Терехов Борис Николаевичые — Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозой тракторист.

Ткачева Евгения Аникеевнае — Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой звеное даагша.

Тогмитов Пама Цыреновичые — Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

Тюменцев Николай Константиновичые — Түнхэнэй аймагай «Маяк» колхозой тракторист.

Хандуев Михаил Гуржаповичые — Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой тракторист.

Цыбенов Цырен Дондоковичые — Хориин аймагай Хүрбын совхозой тракторист.

Чагдуров Базар Гармажаповичые — Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой луговод.

Чимитов Цырен Базаржаповичые — Загарайн аймагай Онохойн совхозой тракторист.

Шангин Сергей Баировичые — «Сельхозтехникын» Улаан-Үдэ городой 2-дохи автотранспортын предприятиин жолоошон.

Дондоков Цырен Гомбоевичые — Яруунын аймагай «Дружба» колхозой тракторист.

Духовников Николай Васильевичые — «Бурводстрой» трестын Захааминай аймагай нүүдэл оньһожоруулагдаһан колонныn тракторист.

Кисилев Юрий Михайловичые — Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой тракторист.

Леонов Федор Васильевичые — Загарайн аймагай «Гигант» колхозой тракторист.

Лукашонок Виктор Ивановичые — Яруунын аймагай «Юбилейный» совхозой бригадир.

Машкинов Владимир Доржиевичые — Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой тракторист.

Мурдонов Сырен Будаевичые — Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Мухин Василий Михайловичые — «Бурводстрой» трестын Кабанскын аймагай нүүдэл оньһожоруулагдаһан колонныn тракторист.

Побоков Пётр Варламовичые — Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Протопопов Юрий Александровичые — Хяагтын аймагай «Пограничный» совхозой тракторист.

Прохоров Геннадий Викторовичые — «Бурводстрой» трестын Зэдын аймагай нүүдэл оньһожоруулагдаһан колонныn тракторист.

Рабданов Гомбожап Дашиевичые — Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ комбайнер.

Савватеев Владимир Васильевичые — Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Садуев Бато-Доржо Чимитовичые — Хориин аймагай Хориин совхозой тракторист.

Свечников Петр Дмитриевичые — «Сельхозтехникын» Сэлэнгын аймагай автотранспортын предприятиин жолоошон.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Андреев Александр Владимировичые — Кабанскын аймагай Оймopой совхозой тракторист.

Будаев Владимир Шireторовичые — Хурамхаанай аймагай Хурамхаанай совхозой тракторист.

Буерачный Виктор Александровичые — Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Вторушин Геннадий Владимировичые — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой тракторист.

Гармаев Бато Очировичые — Баргажанай аймагай Уланай колхозой главна агроном.

Гороховский Григорий Ивановичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой луговод.

Григорьев Власс Филипповичые — Бэшүүрэй аймагай Бэшүүрэй совхозой тракторист.

Гунзынов Дамби Гунзыновичые — Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой главна инженер-мелиоратор.

Данзанов Максим Дашинимаевичые — Сэлэнгын аймагай Шасарганын совхозой тракторист.

Дашеев Санжа Доржиевичые — Захааминай аймагай Санагын совхозой луговод.

Сидоров Михаил Васильевичые — Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой тракторист.

Собенников Николай Яковлевичые — Улаан-Үдын аймагай «Улаан-Оронго» колхозой тракторист.

Степанов Михаил Михайловичые — Хориин аймагай Анаагай совхозой бригадир.

Сундуков Алексей Максимовичые — совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй Улаан-Үдэ городой автоажахын жолоошон.

Тулбуреев Бальжинима Будажаповичые — Хяагтын аймагай Алтайн совхозой тракторист.

Усов Михаил Ивановичые — Зэдын аймагай «Мир» колхозой тракторист.

Цыбанов Гончик Батуевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой тракторист.

Шелковников Николай Иннокентьевичые — Баргажанай аймагай Бодоной совхозой тракторист.

Шурыгин Василий Калиновичые — Загарайн аймагай «Дружба» совхозой тракторист.

Яковлев Василий Яковлевичые — «Бурводстрой» трестын Хэжэнгын аймагай нүүдэл оньһожоруулагдаһан колонныn тракторист.

Яковлев Кубулей Будаевичые — Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1973 оной декабриин 11.

Хүдөө ажахын асуудалнуудаар зүблөөн болобо

Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд болон обкомуудай хүдөө ажахын асуудалнуудые даадаг секретарьнарай зүблөөн декабриин 27-до КПСС-эй ЦК-да болоо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй тэндэ хэлэһэн үгэһөө эшэ үндэһэтэй хүдөө ажахын талаар шиидхэгдэхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй хүдөө ажахын министр Д. С. Полянский, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев, СССР-эй болон РСФСР-эй хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадаа.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ХЭРЭГ БҮХЭНДЭ ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР...

Һаяхан Кабанскын аймагай гурбан мянгаад коммунистнуудай 280 делегат ээлжээтэ 33-дахи партийна конференцидэ сугларжа, партиин райкомой тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Аймагай ажахын амжалта, хүн зоной ажаһуудал саашадань һайжаруулха талаар абтаһан хэмжээнүүд, мүн тохёолдоһон дутагдалнуудшье КПСС-эй Кабанскын районно партийна организациин хүтэлбэрилхы хүдэлмэритэйнь нягта холбоотой.

Энээниие конференци дээрэ хэлэгдэһэн райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Титовой** элидхэл ба тус элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд гэршэлээ.

Конференци юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй дүнгүүдые согсолоо.

Байгаалиин оршон байдалай таарамжагүй байбашье, Кабанскын аймаг таряа, хартаабхын болон огородой эдеэ гү[...]дэ тушаалгаар гурбан [...]эйнгээ түсэб дүүргээ. Харин 1973 ондо 77.500 центнер малай, 280 тонно нугаһанай мяхан худалдагдаа. Табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб һүөөр 103 процент дүүргэгдэжэ, 2.000 центнер һүн түсэбһөө үлүү худалдагдаа. Тиихэдэ аймагай түрүү ажахынуудай нэгэн — Байгалай совхоз жэлэйнгээ түсэб октябрь һарада дүүргээ. Хүдөө ажахын хамаг бүхы хүдэлмэриин 88 процентнь оньһожоруулагдаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэнэ. Ойморой совхоздо ажалай бүтээсэ 1972 онойхитой сасуулхада, 23 процентээр нэмэһэн байна.

Аймагай промышленна олонхи предприятинууд — Тимлюйн асбо-цементын завод, Байгалай модо бэлдэлгын бааза, түмэр-бетон зүйлнүүдэй завод, Зүүн Сибириин түмэр замай Мысовая станциин болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбүүдые дүүргэжэ гараа.

Эдэ бүгэдэ промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ хэрэгые аймагай партийна организациин зүбөөр, шадамараар ябуулһаниие харуулна.

Үйлэдбэриин шухала шухала һалбаринуудта коммунистнуудые, коммунистнуудай бүлэгүүдые табиха, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие зүбөөр хүтэлхэ хэрэгтэ партиин райкомой онсо анхаралаа хандуулаа. Аймаг дотор 76 эхин, цехүүдэй ба участогуудай 106 организаци хүдэлнэ. 550 гаран коммунист хүдөө ажахын, 400 гаран коммунист промышленна үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Энэ ехэ хүсэн, тус хүсэ зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ партиин райкомой гол зорилго болоһон юм.

Аймагтахи хүтэлбэрилхы тушаал даадаг хүнүүдэй дийлэнхи олониинь дээдэ һургуулитай, гансахан совхозуудта ахалагша мэргэжэлтэдээр хүдэлдэг 26 коммунистын 20-ниинь дээдэ һургуулитай. Эдэ нүхэд коллективүүдээ хүмүүжүүлхэ, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, үйлэдбэридөө эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, комсомолой, профсоюзай ба ниитын бусад эмхинүүдые хүтэлхэ һайн дүршэлөөр баян болоһон байна. Тоосоото үе соо 262 хүн КПСС-эй гэшүүнээр абтаа, тэрэнэй 170-ниинь хүдэлмэришэд. Эдэ нүхэд үйлэдбэриин шухала участогуудта хүдэлхэһөө гадна, ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм.

Эдэ бүгэдэ, мүн бусадшье һайн һайн жэшээнүүд дээрэ үшөөл тогтомоор. Тиибэшье, конференци дээрэ хэлэгдэһэн элидхэл, коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо горитойхон шүүмжэлэл хэгдээ, олон шиидхэгдээгүй асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа.

Жэшээнь, мүнөө үе сагай эрилтын ёһоор, үйлэдбэриие хүтэлжэ, ажалшадые саг үргэлжэ һургажа, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй шухала туйлалтануудтай танилсуулжа, мүн тэрэниие ажал хүдэлмэридөө хэрэглэхынь хинажа байха бологдоно. Гэхэтэй хамта, Кабанскын барилга-заһабарилгын участок, Сэлэнгын ЦКК, ПМК-90 гэхэ мэтэ предприятинуудта, Октябриин 40 жэлэй нэрэмжэтэ колхоз, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, «Сельхозтехникын» аймагай отделени мэргэжэлтэдые зүбөөр хэрэглэхэ, тэдэниие һургаха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна. Аймагай тараан ажалай бригадануудые хүтэлэгшэдэй, колхоз, совхозуудай участогуудые даадаг 74 хүнэй гурбанайнь хоёр хуби тусхай мэргэжэлэй һургуулигүй хүнүүд байха юм. Иимэ хүнүүд хүдөө ажахые эрдэм наукын үндэһөөр зүбөөр хүтэлжэ бирахагүй гү, али ядалдаха байна ха юм. Ойморой совхозой отделениие даагша нүхэр **Плестин** үгэ хэлэхэдээ, ажахыдаа 200 үнеэнэй, 3.000 гахайн оньһожоруулагдамал фермэнүүдэй баригдажа байһые хөөрөөд, ашаглалгада тэдэнэй үгтэхэдэ хүдэлхэ хүнүүдээр ядалдаха байһанаа сэхэ хэлэбэ. Юундэб гэхэдэ, шэнэ техникэ тодхолготой хамта тэрээндэ хүдэлхэ хүнүүдые совхоз бэлдэнэгүй. Совхозойнь партийна эхин организаци тус асуудал тухай хэмжээ абаадүй байна.

Үйлэдбэриин шухала участогуудта бэрхэ, һургуулитай, дүршэлөөр баян мэргэжэлтые хүдэлгэхэ зорилго тэдэниие соёл культурын, гэр байраар хангалгатай нягта холбоотой. Кабанскын совхозой һаалишан **Т. Н. Селиванова** хүдэлдэг фермынгээ коллективэй 3.400 центнер түсэбэй орондо 3.660 центнер һү 1973 ондо декабриин эхеэр һаагаад байһыень, өөрөө үнеэн бүриһөө 2.860 килограмм һү һааһанаа конференци дээрэ мэдээсээ. Тиигээд фермэ дээрээ байгаад хүдэлдэг хүнүүдэй байдалые совхозой түбтэхи хүнүүдэй ажабайдалһаа дутуугүй болгоогүйдэ илангаяа залуушуулай эрилтые хүсэдөөр хангаагүйдэ мал ажал дээрэ хүдэлхөө ерэхэ хүнүүд олошорхогүй гэжэ тэмдэглээ. Иимэшүү шүүмжэлэл мүн бусадшье коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо байгаа. Тус асуудал юундэ иимэ элеэр тобойжо гарааб гэхэдэ, районно партийна организаци ямар нэгэн үйлэдбэриин барилгын (хүдөө ажахын комплекс, промышленна предприяти) аймагтань эхилхэдэ, тэндэ хүдэлхэ хүнүүдэй байранууд болон соёлойнь, һуралсалайнь, ажаһуудалайнь эрилтэнүүдые хангаха гуламтануудые зэргэ бодхолгодо хододоо зүб хэмжээнүүдые абаагүй байна . Энээнһээ боложо, үйлэдбэриин шэнэ барилгануудай хүдэлхэ болоходо, тэндэ ажаллаха хүнүүд, мэргэжэлтэд дуталдажа эхилнэ бшуу.

Сэлэнгын ЦКК-гай парткомой секретарь **Г. Ф. Елизовэй** хэлэһэнэй ёһоор, тус комбинат 1973 оной эсэс хүрэтэр дүүргэхэ түсэбөө 20 процентдэ хүргөөд ябана. Гол түлэб комбинадай заводуудһаа гараһан муухай үһа сэбэрлэхэ барилгануудай унжагайруулагдажа, комбинат хүсэд хүдэлөөгүй ба түсэб табилгада алдуугай гаргагдаһанай хойшолонгоор (тэдэ мүнөө заһагдаа) иимэ дутагдал үзэгдөө. Тиигэбэшье комбинадай түсэбэй дүүргэлтэ тэндэ хүдэлхэ хүн зоной байрануудые, үхибүүдэйнь һураха һургуулинуудые, соёлой, ажаһуудалай эрилтэ хангаха ба худалдаа наймаанай гуламтануудай барилгые болзор соонь, комбинадай барилгатай зэргэ ябуулаа һаа, **мүнөө тус предприятиин дүүрэн хүсөөрөө хүдэлжэ эхилхэдэ ажаллаха мэргэжэлтэд дуталдахагүй байгаа.** Тус комбинадта мүнөө 2,5 мянган хүн хүдэлжэ эхилээд байха ёһотой аад, 1.800 хүниинь лэ бии. 1973 ондо ерэһэн 100 хүдэлмэришэнэй гурбанайнь хоёр хуби байратай болоодүй.

Энэ сошордолтой дутагдалда Сэлэнгын ЦКК-гай партийна организациһаа гадна, райком горитойхон анхарал хандуулха ушартай. Юундэб гэхэдэ, тус комбинат түсэбөө иимэ ехээр дүүргээгүй дээрэһээ аймагай, бүхы республикын түсэбүүдэй дүүргэлтые хойшо татана ха юм.

Коммунис үзэл сурталда олониитые, партиин гэшүүдые һургалга районно партийна организациин шухала зорилгонуудай нэгэн. Тоосоото үе соо тус асуудал оло дахин зүбшэгдэһэн байна. Энэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии. Политическэ һуралсалда хабаадагшадай дунда шалгалтын болоходо, үзэһэн темэеэ хүсэд шудалаагүйшүүл олон дайралдаа. Каменск, Селенгинск, Брянск гэхэ мэтэ ехэнүүд тосхонуудта лекцинүүд үсөөн уншагдана. Эдэ бүгэдэ тухай элидхэлшэһээ гадна Кабанскын дунда һургуулиин директор **В. А. Попов** болон бусад үгэ хэлэхэдээ тогтоо.

Хүгжэлтэ ехэтэй коммунис обществодо хүдэлхэ хүнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ юрэнхы эрдэмэй һуралсалай һургуулинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай онсо хэлэгдээ. Аймаг соогоо түрүү гэжэ тоотой Кабанскын һургуулида ябуулагдадаг энэ хүдэлмэриие абаад үзэхэдэ, тэндэхи партийна эхин организаци һуралсалаа ажабайдалтай, һургуулияа предприятинууд болон хүдөөгэй ажахынуудтай нягта холбоотой болгохо. промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрдэм наукын үндэһөөр ябуулха ажалда һурагшадые дадуулха ажалые ябуулха хэрэг үшөөл хангалтагүй байна. Энэ талаар хэгдэхэ юумэн тон ехэ.

Социалис мүрысөөн али бүхы ажал хэрэгтэ амжалта туйлаха шухала түлхюурнүүдэй нэгэн мүн. Энэ хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоолые хүтэлбэри болгон, районно партийна организаци промышленностьда, хүдөө ажахыда, хүн зоной эрилтэ хангалгада, соёлой ба худалдаа наймаанда ажаллажа байһан зоной дунда социалис мүрысөө һайн, ашаүрэ ехэтэй болгохын тула яһала юумэ хээ. Илангаяа 1973 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые ехэ болгохо, Бүхэсоюзна мүрысөөндэ аймагай ажалшадай эдэбхитэйгээр оролсолго ехэхэн удхатай байгаа. Жэшээнь, цементын заводой директор нүхэр **Рыжовой** конференци дээрэ хэлэһэнэй ёһоор, предприятинь декабриин 4-дэ 1973 онойнгоо түсэбые 24 мянган тонно цементээр үлүүлэн дүүргээ. Коммунистнууд М. Рылов, Р. Тарасов, А. Екель болон бусад декабриин нэгэндэ 1973 онойнгоо социалис уялгануудые дүүргээ. Жэшээнь, коммунист А. Кыштымовэй хүтэлбэрилдэг цехэй хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эмхидхэл абаад харабал, ашатай туһатай зүйлөөр олон. Тэдэнэр өөһэд хоорондоо мүрысэхэдөө, бэе бэедээ туһалалсадаг байна, хамта мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ. Иигэжэ үнгэрһэн 3 жэлэй туршада цехэйнгээ ажал хүнгэдхэхэ хэмжээ ябуулгые 22 процентээр һайжаруулаа

Гэхэтэй хамта, социалис мүрысөө эмхидхэхэ ажал хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии. Жэшээнь, аймаг хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгөөр 1973 онойнгоо түсэбүүдые зарим шухала зүйлнүүдээр дүүргээгүй, абтаһан социалис уялганууд олохон ажахы, фермэ, отара, бригада дээрэ дүүргэгдэнгүй үлэһэн байна. Энэ дутагдалые ерэхэ 1974 ондо заһаха хэмжээ ябуулганууд мүнөөнһөө абтанхай, бэелүүлэгдэжэ эхилээд байха ёһотой аад, райкомой зүгһөө тусгаар анхарагдаагүй байна.

Энэ дутагдал усадхалгада, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо бэелүүлжэ дүүргээгүй юумэеэ хүсэлдүүлхэ, дутуу дүүргэһэн түсэбүүдээ үлүүлхэ хүдэлмэри 1974 ондо эдэбхи үүсхэл, оролдолго ехэтэйгээр ябуулагдаха ёһотой. Тус хүдэлмэридэ нүлөөлхэ хэмжээ ябуулгануудай нэгэн — ажалай коллективүүдэй угтамжын түсэбүүдые абалга мүн. Теэд энэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон, тиимэ түсэб, уялга абаагүй коллективүүдшье бии.

Эдэ бүгэдэ болон бусад олон дутуу дунданууд конференци дээрэ яһала элирүүлэгдээ, элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ делегадууд эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Анхарма дурадхалнуудыешье оруулаа, захяануудыешье хэлээ. Байгалай модоной баазын парткомой секретарь **П. Суран**, Мысовая станциин машинист **В. Дмитриев**, Кабанскын райпогой түрүүлэгшэ **А. Соболев**, асбоцементын зүйлнүүдые гаргадаг заводой оператор **В. Епихина** болон бусадай конференци дээрэ хэлэһэн үгэнүүдһээ тобшолол хэхэдэ, Кабанскын районно партийна организаци 1974 ондо — юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ аймагай ажалшадай хүсэ шадал, зоригжол элсүүлжэ шадаха гэжэ найдахаар байгаа.

Конференциин хүдэлмэридэ хабаадаһан КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Шэнээр һунгагдаһан райкомой эмхидхэлэй пленум боложо, райкомой нэгэдэхи секретаряар **А. С. Берещинов**, секретарьнараар **Ю. Д. Ангаев**, **М. А. Лукьянов**, гэгшэд һунгагдаһан байна.

Д. ЭРДЫНЕЕВ, манай корр.

Арадай үльгэр, тууужада домоглогдон дуулагдаһан Бархан уулын хормойгоор бурьялан, эбхэрэн урдажа байдаг Баргажан голдо шудхадаг Гаарга горхоной эрьедэ Хурамхаанайнгаа аймаг доторхи түрүү ажахынуудай нэгэн Гааргын совхоз оршодог юм.

Үндэр шагналда хүртэгшэд

ҮРГЭН ХАРГЫ

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэйнгээ даабаринуудые совхоз сүм дүүргэнхэй. Гүрэндэ нооһо тушаахаа түсэбөө 105 процент, һү — 144, мяха — 100 процент бэелүүлээд, ноябрьнингаа долооной һайндэрые ажалай амжалтаар угтаһан байна. Оло мянган адууһа мал үсхэбэриилжэ, үрэжэлтэ газар дайдынгаа ёһотой эзэд боложо, ажахыгаа улам саашань ургуулан хүгжөөжэ байһан ажалша бэрхэ хүнүүд Гааргын совхоздо олон.

Согто Энхеевна Тыхеева тэдэнэрэй нэгэн болоно. Абынгаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда мордоходо, Согто басаган арайгэжэл арбаад наһатай боложо ябаа. Тэрэ үедэ эхэнь хонишоноор хүдэлдэг һэн. Дүлэтэ жэлнүүдтэ Согтын эжы мэтэ эхэнэрнүүд лэ бүхы ажалай хүндые ээм дээрээ даажа абаад, үдэр һүнигүй хүдэлдэг байгаа. Үдэрынь хонидоо манаад, һүниндөө отарынгаа харуул харадаг һэн. Һүниндөө шононуудай улилдахада эхынгээ буу табидагыень Согто Энхеевна мүнөө элихэнээр һанадаг ёһотой.

«Гарайнгаа ганзагада, хүлэйнгөө дүрөөдэ хүрэдэг» болоходо, Согто басаган зунайнгаа амаралтада эжыгэ орондо хонидые адуулшэ, мүн Хурамхаанайнгаа аймаг, республика соогоо суурхана. Һүүлэй табан жэлэй туршада тэрэ зуун эхэ хонин бүриһөө жэл бүхэндэ 100 гаран хурьга түлжүүлдэг. Тэрээнһээ гадна, совхозойнгоо залуушуулые, мүн өөрынгөө үхибүүдые дуратай ажалдаа һургана. Гааргын дунда һургуули дүүргэһэн залуухан басагад Һамажап Самбуева, Чимит-Ханда Дугарова, Дулма Галсанова гэгшэд нүхэр Тыхеевагай отарада хэдэн жэлдэ хүдэлжэ, хонин ажалай онол оншые олоо. Гажадмаа гэжэ ехэ басаганиинишье эхэтээ хамта хоёр жэлэй турша соо ажаллана.

Дүшөөд наһанай, дундуур, шаб гэмэ бэетэй, үгэ дуугаар үсөөн, даруу зантай энэ эхэнэрые ажал хэрэг, гэр бүлэ тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень гүйхадамнай, тэрэ игэжэ хэлээ һэн:

— Би хонишон болоһоор хори һайса гаран жэлдэ хүдэлнэб. Дүрбэн үхибүүтэйб. Басаган хүбүүн хоёрни юһэдэхидэ һурана. Эгээл багамни табатай. Мүнөө жэл бороо хуратай байгаад, үбһэн һайса абтаагүй. Газаамнай табан һүри үбһэн бии. Тэрэ үбһэеэ хонидтоо зүбөөр хубаарилан эдюулжэ, гэмгүй һайн үбэлжэхэбди гэжэ һанадагби. Хашаа хорёомнай хуу шэнээр баригдаһан, дулаалагданхай. Хонидоо бүлеэн үһаар үһалдагбди, хажуудамнай худаг бии. Энэ жэлдэ 631 эхэ хонитой байдаг болоо. Тэрэ үедэ зуун эхэ хонин бүриһөө арай гэжэ 35—40 хурьган абтадаг бэлэй. Хүн сагаахан хурьгадайнгаа эхэеэ хүсэжэ ядахадань, морёо табижархёод, эсэһэн хурьгадаа нэгэ-нэгээр үргөөд, хонидой хойноһоо хүл нюсэгөөр гүйжэ ябадаг һэн. Тиихэл үедэ Согто Тыхеева хони, хурьга харууһалха дуратай болоод, ажалайнгаа үргэн харгыда гараа бэлэй.

Хүн бүхэндэ дуратай ажал гэжэ байдаг. Тиимэ ажалаа олоһон хүн бүхэн бүтээсэ ехэтэйгээр, оролдосотойгоор хүдэлдэг, жэлһээ жэлдэ амжалташье туйладаг ха юм. Энэ хонишон мүнөө гансахан Гааргынгаа совхоз дотор бэгаабди. Тэдэнһээ хамта 696 хурьга абаабди. Хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалха түсэбтэй аад, тэрэнээ дүүргээбди. Үнгэрэгшэ жэл совхозойнгоо суута хонишон Цыбикжап Аюшеевна Бадмаеватай мүрысэжэ гарааб. Мүнөө жэлдэ зуун-һаа 110 хурьга абааб. Февралиин арбанһаа эхиляжэ шэнэ хурьгаднай гараха, Ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 110-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха һанаатайбди.

Нүхэр Тыхеевагай һанаһандаа хүрэхэнь, һарбайһанаа абахань сохомтой. Тэрэ бүридайнай удаадахи жэлнүүдтэ техник-үрэжүүлэгшээр ажаллаа һэн. Тэрэл сагһаа хойшо жэл бури тооной өөрынгөө отарын эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлдэг. Энэ зундаашье тэрэл ажалаа хээд, хээлитэй болоһон эхэ хонидоо һайнаар бэлшээн таргалуулха хэрэгтэ Согто Энхеевна ехэхэн анхарал хандуулна. Мүнөө хонишод үбэлжөөндөө буунхай. Тэдэнэр эндэхи Түнгэнэй һайн бэлшээриие хэрэглэжэ, илангаяа зелёнкын узуурай тунга эдисые гүйсэд хэрэглэжэ байна.

Эндэхи хонишон бүхэн хоорондоо социалис мүрысөө эмхидхэн ажалладаг заншалтай. Хоёр жэлэй урда нэгэ иимэ ушар болоһон юм. Хонишоной ажалай дүн согсолһон суглаан дээрэ 1972 оной социалис уялга абалган болобо. Гаарга нютагта анха түрүүн хамтын ажал эмхидхэлсэһэн, бүхэли наһан соогоо элдэб ажалдаа хүдэлһэн, удаань Социалис Ажалай Герой болоһон Цырен Бадмаевич Юндунов үгэ абаад, игэжэ дурадхаа һэн:

— Согто Энхеевна Цыбикжап Аюшеевна хоёр хоорондоо мүрысөөл һаа, һайн байна. Эдэ хоёр хонишодой хэниинишье хэндээ мүхөөгөө үгэхэгүй байха даа.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо эндэхи түрүү хонишод Тыхеева Бадмаева хоёр хоорондоо мүрысэдэг болоо һэн. Эндэ хоёр хонишодой мүрысөөн удангүй бүгэдэндэ жэшээ боложо үгэбэ. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгын дүүрэхэтээ, үшөө хурьга урда тээ эдэ хоёр заатагүй бэе бэеы[...] лэдхэл[...] шалгажа Һүүлээрнь харан[...]нөө, дутуу дундаа[...] дирекци, партком д[...] сэжэ, дутагдалые д[...] хаха эрилтэ табид[...] рай үедэ үбһэ хул[...] талдаа һаа, бэе бэед[...] туһалалсадаг. Ти[...] һүүлэй һүүлдэ бэ[...] гээгдэхэгүй гэжэ о[...] ехэтэйгээр ажаллажа[...] СССР-эй Верховно [...] депутат суута хони[...] Бадмаева мүрысэд[...] тухайгаа игэжэ хөө[...]

— Согто Энхеев[...] яһала үнинэй мэдэх[...]тай сугтаашье гур[...] жэл хүдэлһэн байна, бидэ хоорондоо м[...]зомди. Бэе бэедээ [...] ажал тухайгаа хөө[...] байгаабди. Ерэхэ ж[...] абалтые үшөөл һ[...] гэргэхэ гэжэ зунда[...]һан, дүй дүршэлөө [...]ха гэжэ хэлсэһэн б[...]

Согто Тыхее[...] ажабайдалда нилээ[...] билалта болобо. [...]мунис партиин гэш[...]таа. СССР-эй [...] бронзо медальда [...] 1972—1973 ону[...] жэлгын үедэ дэлг[...] хэсоюзна социал[...] сөөндэ амжалта [...] найнгаа түлөө ССС[...] ховно Соведэй Пр[...] Указаар тэрэ Окт[...] волюциин ордендо[...] Ажалша бэрхэ [...] урин налгай занга[...] гайнгаа зондо хо[...] дэлүүлжэ ябадаг. [...] жэлдэ нютагайнгаа депутадаар һун[...] Арадай һунгамал[...] байһан ажал тухай [...] сомоной Соведэй [...]мой түрүүлэгшэ Д[...]жиев игэжэ хөөр[...]

— Ажалаараа а[...] нүхэр Тыхеева нют[...] эгээл хүндэтэй зо[...] юм. Согто Энхеевн[...]нис партиин гэшү[...]гын сомоной Совед[...]тат. Хүдөө ажахы[...]сиин гэшүүнээр һ[...]хай, тэрэнһээ гадн[...]нишомнай Гаарг[...] һургуулиин түрэлх[...]митедэй гэшүүн. [...] гансахан ажалаа х[...]даггүй, хамтын, н[...]рэгэй түлөө ходо һ[...]бижа ябадаг хүн д[...]

Имэл даа ажал[...]гы хүнэй ажалай [...] зам, үргэн харгы[...]

Н. ДА[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...]хеева.

Автора[...]

Улаан-Үдын фабрикын нооһо угаан хатаадаг цехтэ комсомол басаган Мария Дабаева дүрбэдэхи жэлээ хүдэлжэ байна. Халаан бүхэнэйнгөө даабари залуу басаган 116 процент дүүргэдэг юм.

М. Дабаевагай хүдэлмэрилдэг бригада мүнөө 1974 оной түсэбөөр ажаллажа эхилһээр үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Дабаева ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ЭЭЛЖЭЭТЭ КОНФЕРЕН[...]

Буряадай АССР-эй сэрэгэй комиссариадуудай ээлжээтэ XI конференци һаяхан болобо. Республикын сэрэгэй комиссариадай политтаһагай начальник **А. Н. Агишев** тоосоото элидхэл хээ. Нүхэр Агишев аймагуудай сэрэгэй комиссариадуудай залуушуулые хүмүүжүүлхэ гол үүргээ хэр дүүргэжэ байһан тухайнь тогтохо зуураа, энэ талаар һайнаар хүдэлжэ байһан Кабанскын, Хяагтын, Баргажанай аймагуудай, Улаан-Үдын Советскэ районой сэрэгэй комиссариадуудые онсо тэмдэглээ. Мүн ушарһан дутуу дунданууды дэлгэрэнгыгээр усадхахын тулада ямар хэмжээ ябуулганууды харaалха ту[...]тоһон байна.

Энээнэй удаа[...] комиссиин секрет[...] **Татариновай** эл[...] гадууд анхарал[...]наа.

Тоосоото элид[...] хэлсэлгэдэ **В.** [...] **А. О. Галсанов**, [...]гин, **П. Б.** [...] **Л. И. Беломест**[...]ликын сэрэгэй [...] **Д. Д. Гончиков** [...] хабаадалсаба.

Конференциин [...]ридэ Буряадай [...] Министрнүүдэй С[...]рүүлэгшын орло[...] **Сахьянов**, КПСС-[...]таһагые даагша [...] **лашников** хабаада[...]

О. ЦЫ[...]

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэ[...]

НҮХЭР Н. Г. МОРДВИНОВАЕ БУРЯАДАЙ [...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА Т[...]

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгт[...]татай байһанайнь түлөө Загарайн аймагай Оно[...]хозой агроном-овощевод **Мордвинова** Надежда [...]нае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре[...] **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Презн[...] Түрүүлэгшэ Б. СЕМ[...]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Презн[...] Секретарь В. ДУБРОВ[...]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1973 оной декабриин 26.

ГОРЬКИЙ. **«ГАЗ-53-А» маркын автомашинада гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдобо. Һүүлэй үедэ энэ автомобилиин конструкциие шэнэдхэн һайжаруулһанай ашаар тэрэ капитальна заһабаригүйгөөр 200 мянган километр хүрэтэр ябаха аргатай болоо.**

Энээнһээ гадна «ГАЗ-24», «Волга» машина мүн лэ шанарай тэмдэгтэ бэлдэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ГАЗ-53-А» **заводой конвейер дээрэ.**

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА[...]

ЭМХИГҮЙГӨӨР ЭХИЛҺЭНЭЙ ГЭМЭ[...]

Аймаг доторoo адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудай нэгэн болохо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, мүн тэндэхи бусад зарим ажахынуудта малай үбэлжэлгэ хэр эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ байна гээшэб гэжэ энэ статья соогоо хараха хүсэлтэйбди.

Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй хэдэн жэлдэ Баргажанай аймагта ган гасуур, үһа үер боложо, нуга сабшалангай ногоон мууса ургаа, сабшагдаһан үбһэн үһанда абтаа. Тиимэһээ ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэгдээ. Энэ жэлдэшье Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, бусад зарим ажахынуудта адууһа малынь үбһэ тэжээлээр оройдоол 44—53 процент хангагдаанхай.

Иимэ бэрхэтэй байдалай тохёолдоод байхада, тэндэхи ажахынууд бүхы арга боломжо, доторойнгоо нөөсэнүүдые элсүүлэн хэрэглэжэ, гүүртэ, фермэнүүдтэхи ажалай эмхидхэл улам һайнаар табиха, тэндэ ариг сэбэрые сахиха, адууһа малые элдэб үбшэнһөө һэргылхэ, харууһа, тэжээлыень зүбөөр эмхидхэхэ, ветеринарна хүдэлмэри үндэр дээдэ хэмжээндэ табиха тушаа бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ аабза гэжэ һанахаар һэн.

Үнэндөө, тиимэ юумэн эндэ харагданагүй. Ажахынуудта бүхы адууһа малайнь гол түлэб байлгагдажа эдеэлүүлэгдэһээр хоёр һара хахад болобо.

Тээсгэн бидэ Баян-Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малай хэдэн гүүртэ, фермэнүдтэ ябажа хараабди. Бури һая болотор бүхы үбһэ тэжээльнь зүбөөр хубаарилагдан, ямар түрэлэй малда хэды шэнээн тэжээл хүртэхэб гэжэ балансашье табигдаагүй байба. Үнгэрхэдөө һаалиин фермэнүүдтэ үнеэдэй эдихэ тэжээлэйнь рацион хүсэд табигдаагүй. һаалгагдадаг, ехэ хээлитэй болоһон, һая шэргэһэн үнеэдынь хуу адли хэмжээнэй тэжээл эдинэ. Үхэрнүүдтэ гол түлэб силос, үһанда худхаһан талха тарянһаа бэшэ ондоо тэжээл үгтэнэгүй. Һолоомо хэршэжэ эһээгээд, талха тарятай худхажа эдюулхэ хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй.

Тиимэһээ һаамхай үнеэдтэ үбһэ тэжээлые шэмынь зэргээр тааруулан, шухала бодосоор элбэг болгожо үгэхэ тухай хэлэһэнэйшье үлүү болоно ха юм. Жэшээнь, үбһэ тэжээл дээрэнь минеральна бодосуудые, микрозүйлнүүдые нэмэлсэжэ үгөө һаань, рацион һураггүй арьбан, шэмэтэй һайн болохо һэн.

Фермэнүүдтэ ябахада хүдэлмэриин үдэрэй гурим тогтоогдоогүй байна. Үнеэд үглөөгүүр һаагдажа гаргагдаад, бүхэли үдэр шахуу газаа хүйтэндэ обооржо байдаг.

— Тэжээл буйлуулха цехүүд, оньһон түхеэрэлгэнүүд һая болотор заһабарилагдаагүй байһан дээрэһээнь һолоомо, талха тарянай зүйл эһээхэ аргагүй байгаабди, — гэжэ һаалишад хэлэнэ.

Эдэ бүгэдэһөө боложо, гансашье һаамхай үнеэд бэшэ, мүн жэжэ хашараг, буруунууд турана, муудана, зариманиинь гарзална. Тухайлбал, энэ колхозой Зориг гэжэ газартахи гүүртэдэ (ахалагша малшаниинь Очир Дамбиев) 180 буруунуудай хахадынь шахуу тон туранхай. Гансахан ноябрь, декабрь соо харууһа, үбһэ тэжээлэй муугаа 20 гаран үхэрынь гарзалаа. Тэдэ жэжэ малые һайнаар эдеэлүүлжэ, тэбээрүүлжэ абаха тушаа мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Мүнөө эдэ буруунуудта шэниисэ г[...]ох хоёрой ороохо бага зэргэ үйрүүлээд эдюулхэһээ бэшэ, ондоо ямаршье тэжээл үгтэнэгүй. Хүйтэн үһаар үһалагдана. Үнэндөө, эдэ малда тусгаар һайн шанартай, шэмэтэй, тэбээрүүлхээр, эм дом болохоор тэжээл эдюулэгдэбэл, һураггүй ондоо болохо бэлэй. Хэрбээ залхуурангүй, тэдэндэ обёосой шүлэ, үбһэ ногоо бусалгаһан шүүһэ, хэмэл һү бэлдэжэ уулгаа һаань, малынь хараа байса һайжархал.

Колхозой фермэнүүдтэ ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха талаар баһал мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. Илангаяа үбэлэй хүйтэндэ байранууд соохи шэсхэ шабааһа сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүд ёһоор хүдэлнэгүй, хүрэшэһэн шэбхэ хүрзөөр этэхэ баатай бологдоно. Эдэ бүгэдэһөө боложо, малай байра соо шэбхэ шабааһатай, муухай үнэртэй байна. Тиимэһээ һүнэйнь шанаршье муудана.

Гансашье энэ колхоздо бэшэ, аймагай бусадшье ажахынуудай фермэнүүдтэ илангаяа малайнь, байранууд соогуур ариг сэбэр сахигданагүй. Олонхи фермэдэ тугаллахаяа байһан үнеэдые оруулжа, үбшэлһэн мал илгажа байлгаха газаршье түхеэрэгдөөгүй. Үнеэдэйнь, тугалайнь байра соо шэбхэ шабааһан дүүрэн, шабар шабха болошонхой, таһалга, ханануудынь сагаадагдаагүй, фермэнүүдые тойруулжа хорёо, хаалта баригдаагүй байха юм. Ветеринарна эрдэмэй эрилтын ёһоор фермэ, гүүртэ бүхэндэ санпропускник, дезобарьер, үхэһэн малай бэе галдаха түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ байха аад, тиимэ юумэн оройдоошье хэгдээгүй байна. Энээнһээ боложо, адууһа малда үбшэ хамшагай тарахань холо бэшэ.

Үнеэд, бэеэ хүсэһэн гунжадые хаһа сагтань искусственна аргаар үрэжүүлжэ, тэдэнһээ түл олоор абажа шадаа һаа, малай тоо толгой түргэн олошорхо байһаниинь элитэ. Гэхэтэй хамта аймагай Уланай, Хилганын колхозуудта мүнөө хүрэтэр фермэнүүдтэнь үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнууд эмхидхэгдээгүй байһаар. Һүрэг үнеэд соонь туранхай, үсхэбэридэ табигдажа таарахагүй муу үүлтэрэй буханууд ябана. Тиигэжэ байхадань малай үүлтэр ягаад һайжархаб даа. Эндэ зарим гүүртэнүүдтэ искусственна үрэжүүлгын пункт эмхидхэгдэнхэй нэрэтэй. Теэд тэндэнь ямаршье бэлэдхэлгүй, тусхай курсада һураагүй хүнүүд табигдажа, тэдэнь ходо һэлгэгдэнэ. Тиимэһээ Уланай, Хилганын колхозуудта бүхы үнеэдэйнь оройдоол 17—22 процентнь искусственна а[...] жүүлэгдэнэ.

Искусственна [...]гын муугаар эм[...]һээ уламжалан, [...]дэй хэзээ түр[...]шэргэхэ, түрэхэ[...]нэгүй, зоотехни[...]мэриин тоо бүр[...]хэгдэнэгүй, ха ю[...]һээ боложо, эсэ[...]гунжадынь олоо[...]на. Үнеэд һү[...] олохон эхэ мал[...] комбинадта туш[...] Гансахан энэ [...]дурсагдаһан [...] бүхы үнеэдэйнь [...]центнь мяханда[...]

Хилганын [...] жэлдэ үбһэ тэ[...] горитой бэлэдхэ[...]шье һүүлэй үеd[...] фермэнүүд һү һ[...] тэды доршолуу[...] жэлэй барагдаха[...] тус ажахы һү[...]даадаха түсэбөө[...] процентдэ хүргэ[...] 700 үнеэдтэй а[...] миил 2 центнер [...] хэлэй пунктда т[...] колхоз жэлэй [...]шо үнеэн бүри [...] 1010 килограмм [...]

И. БО[...]
республикын [...]племпред[...]
ахалагша зо[...]

ПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДТЭ, РОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕДТЭ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

үргэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

РУССИИН ССР-hээ.

...тскэ областиин Ляховичска ба Столинска районууд;

...бскэ областиин Докшицкэ ба Полтавска районууд;

...льско областиин Браславска ба Добрушска районууд;

...ненско областиин Волковысска ба Кореличскэ районууд;

...скэ областиин Молодечнэ, Слуцка ба Солигорска районууд;

...лёвско областиин ... ба Мстиславска районууд;

...БЭГЭЙ-ССР-hээ:

...жанска областиин ... ба Пахтаабадска районууд;

...рска областиин Ваб... район;

...дарска областиин ...ска район;

...нганска областиин ... район;

...ркандска областиин ...йска район;

...ндарьинска областиин Джуркурганска районууд;

...дарьинска областиин ...ска ба Пахтакорско районууд;

...ентскэ областиин ...анска район;

...анска областиин Куйбышевска ба Ленинградска районууд;

...змскэ областиин ...рска район;

...калпакска АССР-эй ...льска район;

ЗАХАЙ ССР-hээ:

...бинска областиин ... район;

...-Атинска областиин ... район;

Казахстанска областиин Зыряновска горгүй...

...андинска областиин ... район;

...Ординска областиин Джалагашска район;

Кокчетавска областиин Арыкбалыкска, Куйбышевска ба Рузаевска районууд;

Кустанайска областиин Комсомольско ба Урицка районууд;

Павлодарска областиин Иртышскэ район;

Хойто-Казахстанска областиин Возвышенскэ ба Советскэ районууд;

Семипалатинска областиин Бородулихинска район;

Талды-Курганска областиин Кировскэ район;

Тургайска областиин Жаксынска район;

Ураалай областиин Бурлинска район;

Целиноградска областиин Алексеевскэ ба Ермантауска районууд;

Чимкентскэ областиин Сайрамска район;

ГУЗИИН ССР-hээ:

Абашска, Горийска, Махарадзевска, Хобско ба Цителцкаройско районууд;

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР-hээ:

Ленкоранска, Нефтечалинска, Пушкинска, Сальянска ба Шемахинска районууд;

ЛИТВАГАЙ ССР-hээ:

Клайпедска, Купишкска, Радвилишкска, Рокишкска ба Швенченкскэ районууд;

МОЛДАВИИН ССР-hээ:

Григорнопольско, Слободзейскэ, Суворовско, Унгенскэ, Фалештскэ ба Чадырлунгска районууд;

ЛАТВИИН ССР-hээ:

Даугавпилска, Добельскэ ба Рижскэ районууд;

КИРГИЗЭЙ ССР-hээ:

Московско, Сокулукска ба Токтогульска районууд;

ТАДЖИГАЙ ССР-hээ:

Пархарска, Шартузска, Пролетарска ба Ходжентскэ районууд;

АРМЕНИИН ССР-hээ:

Ахурянска, Масисска ба Талинска районууд;

ТУРКМЕНИИН ССР-hээ:

Байрам-Алийска, Куня-...нчскэ ба Чарджоуска ...нууд;

...ТОНИИН ССР-hээ:

...васка ба Пайдескэ район...

КПС... эй Ми...трнуудэй Соведэй, ВЦСПС... болон ВЛКСМ-эй Ц...й дамжуулгын Улаан Ту...д мүнгэн шантайгаар ...хоз, совхозуудай, гүрэн... хүдөө ажахын бусад п...приятинуудай 187 коллекти... барюулагдаха. Тэдэнэй ...нда:

РСФСР-hээ 87, Украинын ССР-hээ 39, Белоруссиин ССР-hээ — 11, Узбегэй ССР-hээ — 6, Казахай ССР-hээ — 10, Грузиин ССР-hээ — 5, Азербайджанай ССР-hээ 4, Литвагай ССР-hээ 6, Молдавиин ССР-hээ 3, Латвиин ССР-hээ — 4, Киргизэй — ССР-hээ — 2, Таджигай ССР-hээ —, Армениин ССР-hээ —, Туркмениин ССР-hээ — 2, Эстониин ССР-hээ — 3 коллектив ороно.

Тэрэ тоодо РСФСР-hээ:

Алтайн хизаарай Бийскэ районой Октябриин революциин орденто «Бийский» совхоз, Змеиногорско районой «Восход» колхоз;

Краснодарска хизаарай Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай орденто В. С. Пустовойтын нэрэмжэтэ тоhото ургамалнуудые шэнжэлэн үзэдэг Бүхэсоюзна эрдэм-шэмжэлгын институдай «Березанское» гэжэ үрэhэ хүрэнгэ туршалгын ажахы, Кавказска районой «Гулькевичский» гэжэ гүрэнэй племзавод, Новокубанска районой А. А. Ждановай нэрэмжэтэ колхоз;

Красноярска хизаарай Емельяновска районой овощ, hүнэй Березовско совхоз, Ирбейскэ районой «Победа» колхоз;

Примориин хизаарай Анучинска районой «Жемчужный» совхоз.

Ставрополиин хизаарай Петровско районой Ажалай Улаан Тугай орденто «Победа» колхоз, Труновско районой С. М. Кировэй нэрэмжэтэ совхоз;

Амарай областиин Свободненскэ районой «Путь Ленина» колхоз;

Астраханска областиин Камызякска районой «Коммунар» совхоз;

Белгородско областиин Алексеевскэ районой Э. Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз;

Брянска областиин Климовскэ районой «Рубежное» колхоз, Почепскэ районой «Пятилетка» колхоз:

Владимирска областиин Суздальска районой 17-дохи МЮД-эй нэрэмжэтэ совхоз, Юрьев-Подольско районой «Красный Октябрь» колхоз;

Волгоградска областиин Клетскэ районой Ленинэй орденто «Красный Октябрь» колхоз, Котельниковскэ районой Карл Марксын нэрэмжэтэ туршалгын совхоз;

Вологодско областиин Устюженскэ районой «Россия» колхоз, Череповецкэ районой «Малечкино» гэжэ буунай фабрика;

Воронежско областиин Ан...нска районой «Хлебороди...» колхоз, Россошанска районой «Начало» совхоз;

Горьковско областиин Уренскэ районой «Трактор» колхоз;

Ивановско областиин Родниковскэ районой Октябриин революциин орденто «Светоч» гэжэ племсовхоз;

Эрхүүгэй областиин Черемховско районой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз;

Калининградска областиин Гурьевска районой С. М. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз;

Калининска областиин Сандовско районой «Радуга» совхоз, Торжокско районой «Борьба» колхоз;

Кемеровскэ областиин Промышленновско районой «Ударник полей» колхоз;

Кировскэ областиин Слободско районой «Труд» колхоз;

Куйбышевска областиин Большеглушинска районой «Южный» совхоз, Ставропольско районой «Правда» колхоз;

Курганска областиин Куртамышска районой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоз, Шадринска районой Шадринска совхоз-техникум;

Курска областиин Черемисиновскэ районой «Мартын 8» колхоз;

Ленинградска областиин Ломоносовско районой Октябриин революциин орденто «Красная Балтика» совхоз;

Липецкэ областиин Добровско районой Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоз, Чаплыгинска районой «Колыбельский» совхоз;

Московско областиин Ленинскэ районой Ленинэй орденто Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхоз ба «Московский» совхоз-комбинат, Серебрянопрудска районэй «Серебряные пруды» совхоз;

Новгородско областиин Новгородско районой «Искра» колхоз;

Новосибирскэ областиин Кочковско районой «Решетовский» совхоз, Татарска районой «Сибирь» колхоз;

Омско областиин Омско районой «Заря коммунизма» колхоз, Русско-Полянска районой «Сибиряк» совхоз;

Оренбургска областиин Илекскэ районой С. М. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз, Октябрьска районой үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг «Октябрьский» совхоз;

Орловско областиин Глазуновско районой КПСС-эй XX съездын нэрэмжэтэ колхоз;

Пензенскэ областиин Башмаковска районой «Путь к коммунизму» совхоз, Лунинска районой Ажалай Улаан Тугай орденто «Вперёд к коммунизму» колхоз,

Пермскэ областиин Пермскэ районой «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто Пермскэ гүрэнэй 9-дэхи мориной завод;

Псковско областиин Псковско районой «Победа» совхоз;

Ростовско областиин Азовско районой «Заветы Ильича» колхоз, Зимовниковско районой 163-дахи Зимовниковско мориной завод, Октябрьска районой Ажалай Улаан Тугай орден Донской хүдөө ажахын институдай «Донское» гэжэ hуралсалай ажахы;

Рязанска областиин Рязанска районой «Красная звезда» колхоз, Сасовско районой «Сотницинский» совхоз;

Саратовска областиин Аркадакска районой Ленинэй орденто «Красное знамя» колхоз, Ершовско районой эрдэм-шэнжэлгын хүдөө ажахын институдай Ершовско туршалгын ажахы, Ивантеевскэ районой «Бартеневский» совхоз;

Свердловско областиин Алапаевска районой В. И. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз;

Смоленско областиин Гагаринска районой «Родомановo» совхоз, Смоленско районой «Красный доброволец» колхоз;

Тамбовско областиин Моршанска районой «50 лет Октября» колхоз;

Томско областиин Кожевниковскэ районой «Дубровский» совхоз.

Тюменскэ областиин Исетскэ районой «Сибирь» колхоз, Упоровско районой «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто «Емуртлинский» совхоз;

Ульяновска областиин Мелекесскэ районой Ленинэй орденто Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ совхоз; Старомайска районой «50 лет Октября» колхоз;

Челябинска областиин Чебаркульска районой «Чебаркульский» совхоз. Чесменскэ районой Т. Г. Шевченкын нэрэмжэтэ колхоз;

Шэтын областиин Балейскэ районой «Ундинский» совхоз, Сретенскэ районой «Родина» колхоз;

Ярославска областиин Ярославска районой «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто «Горшиха» колхоз;

Башкирай АССР-эй Учалинска районой «Урал» колхоз;

Буряадай АССР-эй Баргажанай районой Уланай колхоз;

Кабардино-Балкариин АССР-эй Прохладенска районой В. И. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз;

Хальмагай АССР-эй Сарпинска районой Ажалай Улаан Тугай орденто «Степной» совхоз, Яшалтинска районой С. М. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз;

Марийн АССР-эй Горномарийска районой «Коммунизм» колхоз;

Мордвагай АССР-эй Атяшевска районой Максим Горькиин нэрэмжэтэ колхоз;

Хойто-Осетиин АССР-эй Ардонско районой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз;

Татарай АССР-эй Буинска районой «Гигант» колхоз;

Чувашай АССР-эй Канашска районой «Канаш» колхоз.

1973 оной хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлхыень, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаhан түрүү ажахынуудай ба районуудай дүй дүршэл согсолхыень, радио болон телевидени, хэблэл ба олониитын дунда ябуулагдадаг пропагандын, информациин бусад хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэн, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин онол, аргануудые тараан дэлгэрүүлхыень, гээгдэнги ажахынуудай ажал ябуулга hайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхыень, үйлэдбэриингөө хүгжэлтэ түргэдхэхэ, абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь тэдээндэ саг үргэлжын туhаламжа үзүүлхыень партийна, Соведүүдэй ба хүдөө ажахын органуудта, профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдтэ, колхозуудай, совхозуудай ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК дурадхаба.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаhан республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай, районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые, колхозуудай, совхозуудай ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудай коллективүүдые, тэрээндэ хабаадагшад бүгэдые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК халуунаар амаршална, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд туйлаhан амжалтануудаараа хизаарлахагүй, ороохо таряа, сэбэрлэгдээгүй хлопок, саахарай свёкло, хартаабха, овощ, мяха, hү, үндэгэ, ноохо ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха арадайнгаа ажахын түсэбүүдые, абаhан уялгануудаа 1974 ондо, мүн саашанхи жэлнүүдтэ дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, туйлалтануудаа бэхижүүлхэ ба арьбадхаха, юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорhоо урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гээд батаар этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Политическэ эрдэмээ дээшэлүүлэгшэдтэ туhаламжа

АРАДАЙ ЗАЯАНАЙ ХЭРЭГ

...рамдалда дуратай ...эй бүхэдэлхэйн кон... манай ниислэл хотодо Совет гүрэ...тоhоор 56-хи ойн ...рда тээхэнэ болоhо...рын хэрэг бэшэ гэ...амаар байна. Бии ...роо манай гүрэнэй ...н түрүүшын алха... нэгэн хэнэйшье ... Владимир Ильич ... бэшэhэн эб най...ухай декрет байhан ... Тэрэ гэhээр 56 жэ...а соо манай совет Советскэ Союзай Ко...арти энэ харгыhаа ... эб найрамдалай, ... байдалай түлөө по...буулжа байна. Ма...ти Ленин багшын ...даа барижа, эб най... сахиха, аюулгүй ... бэелүүлхэ хэрэг...н арадуудай, тэрэ...ын хүдэлөөнэй угаа ...тэй байhые ходо...ржэ байдаг.

1922 ондо Италиин ...отодо болохоёо бай... хоорондын конфе... совет делегациие ...шо Ленинэй ша...ин совет гүрэнэй ...н сэхэ, зүрхэтэй — Уласхоорондын ... бүхы дэлхэйн ара... хабаадалгатайгаар ...е дурадхаха хүсэл ... В. И. Лениндэ бэ... тэрэниие угаа ехэ ... угтаhан байна.

...йрамдалай түлөө ...үдэлөөнэй түүхэдэ ... үүргэ мүнөө саг...э болонхой. Тэдэ... хоорондын байдал... зургаануудай га...олитикада угаа ехэ ...үүлжэ шадаха ар...лоо.. Гүрэнүүдэй ... политическэ бай...энэй гадаадын по... хараа шугамда ...олониитын үүргын ...ые иимэ шалта... тайлбарилжа бо...эй хорёод жэлэй ...кетно-ядерна дай... дэлхэйн арад ...а зобоожол байгаа ...руу бэшэ. Энэ ... миллион зоной ...риг нэгэдүүлхэл ...гэдүүлээ. Мүн тэ...угаар энэл үе соо ...олониальна бай...hандаран унажа, ... Азида, Латиин ... олон миллион зон ... ажал хэрэгтэ ... болоо. Тиигэбэ... шалтагааниинь ..., дэлхэйн социа...йгуулалта бии бо...жээ. Тиигэжэ эб ... сахиха гээшэ мү...тон шухала хэрэг ... ойлгуулаа бэшэ, ... тэрэниие сахиха ... байhанаа мэдүү...үнөө дэлхэй дээ...измын оронууд, ...дын хүдэлмэри... национально-сү...хүсэнүүд, аюулгүй ...эдэг бүхы гүрэ...нүүд, ниитэ зургаанууд, олониитын хүдэлөөн — эдэ бүгэдэ — дайе сараха тэрэниие саашадань hүжэрүүлхэгүй шадалтай хүсэн болоно гэжэ дэлхэй дээрэ ойлгодог, найдадаг боложо байна.

Октябриин 26-да конгрессэй хүдэлмэриин хоёрдохи үдэр тэрэнэй ендэрhээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев халуунаар угтагдажа, үгэ хэлэhэн байна. Дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулхын түлөө, дэлхэйн аюулгүй байдал хангахын түлөө арадуудай тэмсэлдэ hүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн амжалта туйлагдаhыень нүхэр Брежнев тэмдэглээ.

Гол шухалань юуб гэхэдэ, үшөө дүшөөд онуудhаа эхилжэ, хүн түрэлтэндэ тохёолдоhон дэлхэйн ракетно-ядерна дайнай аюул улам бага боложо байна. Мүнөө үеын байдал 10—12 жэлэй саада тээхидэ орходоо hүрэггүй найдамтай болоо, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэргэ оршохо тухай гол ёhонуудые улам олон гүрэнүүд баримталдаг боложо, тэрэ гол ёhонууд уласхоорондын ажабайдалда баримталха бүгэдын мэдэрhэн гурим боложо байнхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Европын социалис болоод капиталис гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан нилээд hайжараа. Тэрэ хэрэгтэ СССР—ФРГ, Польшо—ФРГ, ГДР—ФРГ гэдэгүүдэй хоорондын договорнууд, — бүхэевропын суглаанай мүнөө боложо байhан ушар, Австриин ниислэл Венэ хотодо боложо байhан хоёр талада хохидолгүйгөөр Европодохи буу зэбсэг хорооохо тухай хөөрэлдөөн гэхэ мэтэ ехэ удха шанартай.

Мүн hүүлэй үедэ Ази түбидэ аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ элитэ үйлэ хэрэгүүд болоhон байна. Тэрэнэй тон шухалань — Вьетнамда арбаад жэлэй туршада бушхажа байhан дайн байлдаае болюулhан ушар болоно. Энэ бүхэдэлхэйн удха шанартай хэрэг түбхын түрүүн баатарлиг вьетнам арадай илалта мүн. Энэ Вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлдэ хододоо туhаламжа үзүүлжэ байhан социалис гүрэнүүдэй илалта дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудай илалта болоно.

Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Энэдхэг орон албанай хэрэгээр ошоhон ушар Совет гүрэнэй энэ түбидэ аюулгүй байдал сахиха хэрэгтэ хандуулдаг анхаралые угаа элеэр тэмдэглээ. 650 миллион энэдхэг арад, 250 миллион совет арад, хамта дээрээ 810 миллион гэхэ гү, үгышье hаа, дэлхэйн зоной дүрбэнэй нэгэ хуби хүн зон хоорондоо эбтэй зохидоор hууха гээшэ гансал хоёр гүрэнэй хоорондын бэшэ, харин бүхы дэлхэйн, түбхын түрүүн Ази түбидэ амгалан тайбан байдалай гол үндэhэнүүдэй нэгэн болохонь дамжаггүй.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада Советскэ Союз болон Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанда hайн хабилалтанууд болоо гэжэ бултанда эли. 1972 оной май hарада Москвада, байгша оной июнь hарада Вашингтондо болоhон хэлсээнүүд, совет-американ харилсаае түгшүүрилгүй болгохо, гуримшуулха, али алиндаашье ашагтай туhатайгаар харилсан ажаллаха замда орохо арга боломжо олгоо.

Амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэл үшөө холо дүүрээгүй, арадуудай урда үшөө олон бэрхэшээлнүүд тохёолдожо болохо гэжэ дэлхэйн арадууд, дэлхэйн олониитэ мэдэрнэ. Энээн тухай Дутын Зүүн зүгтэхи байдал, Чилидэ, Грецидэ болон бусадшье газарнуудта боложо байhан үйлэ хэрэгүүд элирүүлнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, Дутын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдалай эхи үндэhэн — Израилиин эзэмдэхы политика, ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 1967 ноябриин 22-то абтаhан 242-дохи тогтоол дүүргэдэггүй ушар болоно. Советскэ Союз үнэн сэхэ хэрэгэй тала баридаг, хархис добтолгодо ороhон гүрэндэ туhа хүргэдэг гэжэ эли ха юм. Тиимэhээ дайсанда булягдаhан газараа бусаахын түлөө үнэн сэхэ тэмсэл хэжэ байhан араб арадта туhалнабди, мүн газар уhанhаа түрюулhэн Палестинын арабуудай тала баридаг байнабди.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо нүхэр Л. И. Брежнев амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй зорилгонуудые тобшоор тодорхойлоо.

Ерэхэ жэлдэ эб найрамдалые, аюулгүй байдалые хүсэдэг бүхэдэлхэйн хүдэлөөн 25 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэхэ юм. Эдэ жэлнүүдэй хугасаа соо энэ бүхэдэлхэйн хүдэлөөн манай үеын тон ехэ хүсэн боложо шадаhан байна. Москвада болоhон Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дэлхэйн арадуудай аюулгүй байдалай, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ хуудаhа нээбэ гэжэ хэлэхэдэ тон зүб байха.

Н. ЖИГЖИТЖАПОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай КПСС-эй түүхын кафедрын багша.

КОММУНИСТ *тухай хөөрөөн*

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭДЭГ ХҮН

1965 ондо Балдан-Дамба Эрдынеевич Ринчиновэй отара Хара-Хада гэжэ газарта үбэлжөө hэн. Эгээл тии хэдэ зуун эхэ хонинhоо зуун хурьга абаха гэhэн социалис уялга абаа бэлэй. Энэнь Эгэтэ. Мужыхада үзэгдөөгүй байгаа. Иимэ үндэр уялгаяа дүүргэжэ шадаха байhандань этигэхэшьегүй зон олон hааб даа. Теэд Балдан-Дамба Эрдынеевич нүхэдтэеэ хамта тэрэ үбэлжэлгэдөө урданайхиhаа hайнаар бэлдэhэн юм. Хонидоо өөрөө үрэжүүлээ. Тиимэhээ хонин бүхэнэй хурьга үгэхэ байhандань бата этигэжэ байгаа. Мүн Эгэтын голой эрьедэхи сабшалан дээрэhээ 1.200 центнер үбhэ hүрилжэ абаа. Тэжээл элбэг, зун болотор хүрэхэ.

Үргэhэ нойргүйгөөр үбэлэй хүндэ хүшэр үдэрнүүд хойно хойноhоо hубарин ошожо, май hарын урихан үдэрнүүд ерэжэ, ногоон гаражa, үбэлжэлгын үрэ дүнгүүд элирүүлэгдээ hэн. Тиихэдэнь коммунист Ринчинсв зуун эхэ хонин бүхэнhөө зуун табан хурьга абаhан байба. «Балдан-Дамбамнай амаргүй hайн ажаллаба даа... Аймаг соогоошье түрүүлжэ болохонь бэшэ гү?» — гэжэ тэрэ хабар нютагаархиниинь хэлсээ hэн. Үнэхөөрөөшье, энэнь зүб байшоо. Тэрэнhээ хойшонхи жэлнүүдтэшье энэ бригадынхид амжалтаяа дахин гэршэлжэ шадаа hэн...

Тэрэ гэhэнhээ хойшо арбан долоон жэл үнгэршэбэ. Мүнөө арбан наймадахи бэлжэлгэнь ябажа байна. Түрүүшэгээр нилээн хүшэр хүдэ байгаа hэн. Хүбүүдынь, Баир Дымбрыл хоёрын жааханууд байгаа. Дүй дүршэлшье тиимэл hааб даа.

Тэрэ hүүлэй арбаад жэл соо зуун эхэ хонин бүриhөө зуун хурьга абаад лэ байдаг. Харин энэ hээ hалгаагдаха багтаа хурьгадайнь шэгнүүр аяар 30—3 килограмм татадаг байха юм.

Балдан-Дамба Эрдынеевич Ринчиновэй ажал хүдэлмэриие манай гүрэн түрэ үндэрөөр сэгнэжэ, 1965 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаhан. «Үшөө hайнаар ажаллаха ёhотойбди. Энэ үндэр шагналаа дэмы абаагүй байhанаа харуулхые оролдохоб, — гэжэ тэрэ орден абахадаа хэлээ hэн. Хэлэhэн үгэдөө хүрэжэл ябадаг хүн даа.

Хара-Хадада хүрэжэ ерэбэбди. Нүхэр Ринчиновэй хонид хододоо эндэ үбэлжэдэг юм. Гэрэй эзэн талаар ошоогүй байжа, өөрөө намайе дахуулжа, хашаа хорёогоо харуулба, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэбэ.

Жэбжэгэрхэнээр табигдаhан hүринүүд хорёо соонь жэрылдэнэ. Нарай хурьга хааха таhагууд хашаа соонь үни хада хэгдэнхэй. Тээ саана — таряалан дээрэ хонидынь бэлшэнэ.

— Мүнөөдэр манда туhалхаяа ерэhэн пенсионер хүгшэн Хандама Цыремпиловна Цыбанова хонидые манай адуулна. Центр ошохо hанаатай байгаа hэм. Концентрат асархабди гэhэн аад, асарнагүй. Яаруулхаяа hанаа hэм даа. Иигээд хонидшье түрэжэ эхилхэнь гээшэ, хэрэгтэй болохо, — гэжэ ахалагша хонишон хөөрэнэ. Үгээ үгэhэн аад, тэрэнээ дүүргэдэггүй зондо тэрэ ехэл дуратгүй юм.

— Үбhэнтнай хэр бэ? — гэжэ hурахадам Балдан-Дамба Эрдынеевич иигэжэ харюусаба:

— Мүнөө жэлдэ 1.300 центнер үбhэ сабшажа, газаагаа асараабди. Луговодууднай яhала hайнаар ажаллаа. Сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри нарин нягтаар ябуулагдадаг болоо ха юм даа. Энээнэйнь үрэ дүн элиржэ эхилээл гээшэ. Мүн hолоомо, зелёнко горитойгоор суглууланхайбди. Хүхэ ногоон дээрэ гаратарнай хүрэхэ. Абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхэбди.

Үнэхөөрөөшье, энээнhээ болохо хатуу, муу жэлнүүдтэ hайн амжалта туйлажа ябаhан, үндэр дүй дүршэлтэй хонишон абаhан социалис уялгануудаа дүүргэнгүй яхаб!

— Хэжэнгын хонишодой үрэе дахин дахин уншааб. Түл абалгынгаа табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ байhандаа бата этигэнэб,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Ц-Д. ДЫМБРЫЛОВ,
«Улаан Туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Ярууна.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. В. ЧЕНКИРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Залуушуулые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хүдэлhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 75 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер **Ченкиров** Иван Васильевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной декабриин 27.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Л. ИВАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын сүүдэй эмхи зургаануудта үни удаан саг соо hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гэшүүн **Иванов** Анатолий Лазаревичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной декабриин 27.

„Шэнэ жэлэй галхан“ бадарха

Юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэл 1974 он тулажа ерээд байна. Нарин сэмбын фабрикын комсомолшууд болон залуушуул энэ жэлые ажалай үндэр амжалтануудаар угтахые оролдон ажаллана.

1973 оной эгээл hүүлшын үдэшэ, «Текстильщик» гэжэ соёлой байшан соо «Шэнэ жэлэй галхан» бадарха юм. Тэндэ ажалай түрүүшүүл сугларжа, Шэнэ жэлые угтаха.

1973 ониие амжалтатайгаар түгэсхэhэн хүдэлмэришэдтэ грамотанууд, үнэтэй бэлэгүүд барюулагдаха. Мүн уран hайханай бүлгэмэй концерт табигдаха, hонин hонин аттракционууд үнгэргэгдэхэ.

«Шэнэ жэлэй галхан» дүрбэдэхи жэлээ носохонь.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

АЖАЛША ХҮН АЛДАРТАЙ

Фёдор Габановые уран дархан гэжэ эндэхи хүн зон мэдэдэг юм. Ошор Хумаев, Содном Цыренов ба бусад барилгашадтай хамта Балагта тосхониие шэнэлэн барилсаhан хүн болоно.

Энэ нүхэрнай дархалха, хонооходоо нарин нягта, модо сабшахыеньшье харахада, өөрын онсо нюусатай шэнги. Наhаараа дархалжа ябаhан хүн гэжэ hанахаар. Малда хүдэлжэ байhан аад, колхозой правлениин гүйлтаар модошо дарханааршье хүдэлөө.

Габановай гартаа дүйтэй, hубэлгэн бэрхыень колхозой хүтэлбэрилэгшэд үниндэй мэдэдэг байhан ааб даа. Тосхоноо шэнэлэн бариха зорилгын табигдахада, барилгашад дуталдаа ха юм. Барилгашан болыт гэжэ колхозой түрүүлэгшын хэлэхэдэ, Федор зүбшөөжэ, шударгы hайнаар хүдэлөө.

Хэдэн жэлэй турша соо Балагтада ехэ барилга хэгдээ. Эхин hургуули, клуб, интернат, магазин, столово, правлениин конторо, байрын 20 гаран гэр баригдаhан байна. Мүн малшадта олон тоото гэрнүүд бодхоогдоо. Бултандань Федор Габанов хүдэлөө гэхэдэ алдуу болохогүй.

Һарлаг үнеэдые мяхалиг үүлтэрэй буханuудаар үрэжүүлжэ, мяха ехээр абадаг болохо гэhэн зорилго колхозой урда табигдаа hэн. Колхозой правлени энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа. ажалша бэрхэ хүнүүдые малшан болгохо гэжэ шиидэбэ.

Тэрэ үедэ Доодо-Дэби гэжэ газарта үмхиржэ унаха болоhон малай байра бии hэн. «Эндэ шэнэ гэр, малай байра барихаб, hүүлээрнь өөрөө хүдэлхэб» гэжэ Федор колхозой правленидэ мэдүүлээ бэлэй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд зүбшөөжэ, уданшьегүй Федор байра түхеэржэ эхилбэ. Тиигээд hарлагуудые даажа абаа.

Тэрээнhээ хойшо хэдэн жэл үнгэрөө. Ф. Б. Габанов колхозой мал ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ оронхой. Һарлагуудай гүүртэнүүдэй дундаhаа түрүү hүури бататаар эзэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Федорой ажабайдалда шухала юумэн болоо: тэрэ партиин гэшүүн болоhон байна.

Үнгэрэгшэ хабартаа 83 гунжанhаа 70 тугал абажа түлжүүлээ. Зунай бэлшээридэ тугал бүхэнэй шэгнүүр хоногтоо 700 гаран граммаар нэмээhэн байна. Мүнөө бурууднь эхэhээ hалгаагдаагүй, бултыень харууhална. Хамта дээрээ 200 шахуу малтай үбэлжэжэ байнхай.

Үбэлжэлгэ гээшэмнай хэсүүшэг хэрэг. Һарлагууд шэрхишэгшье hаа, баhал ехэ харууhан хэрэгтэй. Үбhэниинь балай ехэ бэшэ. Тиимэhээ hарлагуудые hайнаар адуулха гээшэ тон шухалада тоологдоно. Саhа багатай, хагда элбэгтэй болшээри нүхэр Габанов заатагүй олоhон лэ байдаг. Малынь оройдоошье гарзалаагүй, хүсэ шадалаар hайн.

Федор Бадмаевич алишье ажалда адли тэгшэ, хэнэн юумэндээ даамай гэжэ хүнүүд мэдэдэг.

Хирбэгэр хара hахалтай, шэлүүhэн малгай үмдэhэн хүнэй арадаа буу үргэлөөд ябахыень хараhан байжа болохот. Федор Бадмаевич малаа адуулжа ябахадаа, агнадаг заншалтай юм. Эндэхи госпромхозтой жэл бүри договор баталжа, хэрмэ агнадаг. Энэ намартаа агнажа, 1 булганай, 200 гаран хэрмэнэй арhа, 2 бугын мяха тушаагаа. Тэрэнэй тушааhан хэрмэнэй арhанда hомоной нэгэшье нүхэн үгы байдаг. Федор хэрмэнэй шэхэ гү, али нюдэ руунь лэ тудажа буудаhа ха юм. Бэрхэл ангуушан тиигэжэ буудадаг ха.

Д. ДУГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Б. Габанов.

Авторай фото.

Ахын аймагай «Коммунизм» колхоз.

Ульгэршэн А. ТОРОЕВОЙ түрэһөөр 80 жэлэй ойдо

ОНТОХОНУУД

Аполлон ТОРОЕВ

МОРИН НОХОЙ ХОЕР

Нэгэ хүн нажарай халуун үдэр морнёо хүллөөд, түлеэндэ ой гараба. Нохойнь дахажа ошолдобо. Түлеэгээ тээгээд, гэр тээшээ ерэхэдээ, эзэниинь түлеэн дээрээ һууна, нохойнь тэргын һүүдэртэ ябана. Мориниинь хүлэртэрөө зүдхэнэ.

Гэртээ ерэжэ, нохой сарайн һүүдэртэ хэбтэбэ. Эзэниинь түлеэгээ буулгаад морнёо мулталжа, баһа сарайн һүүдэртэ уяба.

Зөөлэхэн хэлээ гаргаад, уухилжа аахилжа байһан нохойһоо мориниинь һураба:

— Юу хэһэндээ итэрээ уухилба аахилбаш? Нам шэнги тэргэтэй түлеэ зүдхэжэ ерээ һаа, яаха һэмши?

— Би баһа хүдэлмэри хэлсээд, ерээ ха юмбиб,— гэбэ нохой.

— Юугээ хэлэнэш? Түлеэ тээхэдэ, модоной һүүдэртэ хэбтээш, зуураа гэргын һүүдэртэ ябааш. Халуун наранда шаруулаагүйш. Намдал адли толгойдоо хазаартай, хүзүүндээ хомуудтай, нюргандаа шожоолхотой, хабиргадаа оглёоботой, арадаа тэргэтэй ябаад үзэһэйш,— гэбэ морин.

Тиихэдэнь нохой хэлэбэ:

— Нээрээшье зүб хэлэнэш. Теэд мүнөө шинии ажал холо хүнгэн ха юм, харин урдань лэ угаа хүндэ байгаал даа. Мүнөө газар хахалнагүйш, хөлын аянда ябанагүйш, хүндэ ашаа зөөнэгүйш. Шинии орондо трактор, комбайн, автомобильнууд хүдэлмэрилнэ бшуу.

Морин юушье хэлэнгүй, толгойгоо дохёод, обёосоо үмхэлбэ.

ГУЛАБХАА БА ХАРААСГАЙ

Гулабхаа хараасгай хоер үни удаан харалсаагүй ябаһанайнгаа һүүлдэ хабарай сэлмэг үдэр уулзаба.

— Харинн холын оронуудаар ямар һонин бииб?— гэжэ гулабхаа хараасгайһаа һураба.

— Һанаа үнөөн болоһондоо ингэжэ харлашороб... Харинн оронуудта ехэ муу. Уургайгаашье заһаха, орооһошье олохо газар үгы. Амар заяа үзөөгүйб, хара утаан сооһоо арай шамай ниидэжэ гарааб. Айһандаа мүнөөшье солоо сроогүй ябанаб. Харин шимни эндэ хэр байнаш?

— Гомдохо юумэн үгы,—гэжэ гулабхаа хэлэбэ,—һайн байнаб. Хара тэдэнние, шэнэ гэрнүүд, дуратай газартаа байра шэлэжэ, уурхайгаа заһа. Баян дэлгэр ой модон, үрэ жэмэстэ саадууд нэмжынэ — ажаһуу, ниидэжэ яба, баярла.

— Энэ газар дайдые юундэшьеб танинагүйлби. Эндэ хуа элһэн, ташир модонууд байдаг бэшэ һаал?

— Ши харинн оронуудта байжа, хамаг юумэнһээ гээгдээш. Совет хүнүүд гээшэ ямаршье юумэ хуу хэжэ шададаг юм гэжэ мэдэнэгүй аалши? Тэдэнэр хооһон дайдада ой модо ургуулаа, талада саадуудые таряа, гол мүрэнүүдые далай болгоо...

— Инмэ һайхан дайдада ниидэн ябахада ямар хүхюуб даа,— гээд, хараасгай шэнэ гэрэй харниз доро уургайгаа түхсэржэ оробо.

ХЭРМЭН ХУЛГАНА ХОЕР

Нэгэтэ хэрмэн хулгана хоёр уулзаба.

Хулганань хэлэбэ ха:

— Үбэлдөө эдихэ юумэ хэр ехые бэлэдхээбши? Хоюулан хамтараябди.

— Хамтархада болохо. Ганцал эдихэ юумэмнай ондо ондоо ха юм. Би һамар, һархяаг эдидэгби. Зүгөөр баабгай намайе ходо хооһоллог, нөөсыемни эдижэрхидэг. Тэрэнээ нюухаяа ошохомни, яаранаб,— гэбэ хэрмэн.

— Ши дэмы гомдонош,—гэжэ хулгана һанаа алдаба,— манай ажабайдал бүри доро... Колхозой поли дээрэһээ орооһо хулуудагбди, тэд бидэниие харсагануул, элеэнүүд барижа, таһар удар татана. Бултадаа унтажа байхадань, манатай үглөөгүүр хулуудаг байгаабди. Харин мүнөө бидэндэ үглөөгүүр эртэшье амар заяан үгы. Трактор, комбайнууд даражархина, уурхайемнай нлугууд урбуулжархина. Амбаарнууд соо эзэн боложо, орооһо, өөхэ, тоһо хулуудаг байгаабди, харин мүнөө хушуугаашье хэхэ аргагүй: нүхэ һүбэнь хуу бүглөөтэй.

Тиихэдэнь хэрмэн харюусаба:

— Шамайе хулгайшан гэжэ мэдээгүй ябаалби, шамтай хамта яашье байхагүйб.

ТАБАН ХУРГАН

Нэгэтэ табан хурган зүблэжэ хөөрэлдэбэ.

— Аха дүүнэр, би мүнөө хони хулууһууб, булта садхалан байхабди!— гэжэ эрхынь хэлэбэ.

— Ошо, ахамни, бушуухан, би шамда эгээл тарган хонн заажа үгэхэб!— гэжэ долёобор баяртайгаар хэлэбэ.

— Хүнэй юумэ хулуухада һайн аал? Үнэн нэрээ алдахабди!— гэжэ дунда хурган һанаа алдаба.

— Хамаагүй! Үнэн нэрые үнэһэ шоройтой худхахаб, нэрэгүй намда хашалан бага!— гэжэ нэрэгүй хурган энеэбэ.

Тиихэдэнь шэгшы тэнинжэ:

— Аханар, муул юумэ хэхээ байнат!.. Хулгай хадаа хуушанай бузар ябадал гээшэ. Мүнөө манай гүрэндэ ажалша улад хүндэтэй юм!— гэбэ.

Аха дүүнэр бодолгото болоно:

— Теэд юу хэхэбибди?— гэжэ һурабад.

— Булта нэгэдэжэ, үнэн сэхэ гарай ажалшад болохо ёһотойбди!— гэжэ шэгшы харюусаба.

Аха дүүнэр шэгшын хэлээшээр болобод.

РСФСР-эй УРАН ЗУРААШАДАЙ ВЫСТАВКЭ УЛААН-ҮДЭДЭ НЭЭГДЭБЭ

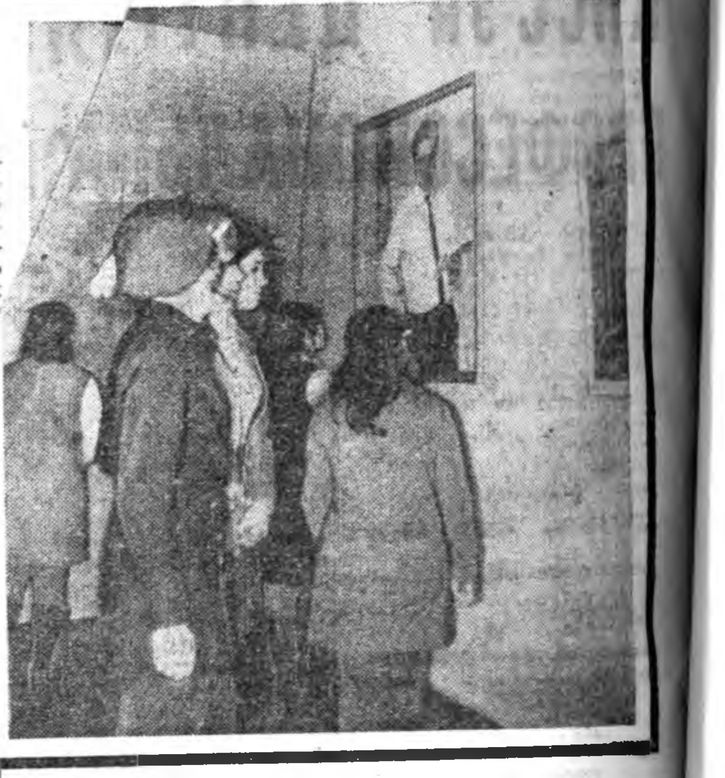
Түүхэдэ бэшэгдэн үнгэржэ байгаа энэ жэлэй һүүлшын үдэрнүүдтэ манай республикын соёлой байдалда шухала удха шанартай ушар хэрэг болобо — Россин уран зураашадай нүүдэл выставкэ декабриин 28-да Улаан-Үдын выставкын шэнэ, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн зал соо баярай оршон байдалда нээгдэбэ. КПСС-эй областной комитедэй, Культурын министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Буряадай уран зураашад, Улаан-Үдэ хотын олониитын түлөөлэгшэд выставкэ нээлгэдэ хабаадаһан байна.

КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь А. А. Бадиев, Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. Нимаев оролто үгэнүүдые хэжэ, суглаарагшадта хандаба. Уран зураашадай, графигуудай, прикладной искусствын уран бэлигтэнэй элдэб жанрай ехэ бүтээлнүүдэй энэ выставкэ шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэн, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн Россин уран зураашадай бэлигтэ бүтээлнүүдые табижа харуулхын тула богонихон болзор соо Буряад орондо хоёр дахин нэрэ хүндэ олгоһонойнь түлөө РСФСР-эй Уран зураашадай холбоондо баяр хүргөө.

17.00... Суглаарагшадай альга ташалга доро КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиевай выставкын улаан лентэ таһа хайшалхадаг уран гартанай бэлигтэ бүтээлнүүдтэ дуратайшуул зал руу оробо. Уран зурагай, графикын, прикладной искусствын 200 гаран бүтээл выставкэдэ табигдаһан байна. Шааҗан дээрэ угалзатуулан бүтээһэн зүйлнүүд, мүнгөөр шудхаһан, алта шараһан урлалнууд эндэ табигдаа. Манай Эхэ ороной ажалшадай шэн габьяата ажалые, ажана тэниглэн жаргалта һайхан байдалые мантан ехэ, огторгой өөр урган бодожо байһан багтануудые, байгаалиие өөр хурсаар, удха түгэлдэнаар харуулһан зурагууд, тюрмортнууд, портреднүүд тана орожо харагшадай һонирхол ехэнэ. Уран бэлигтэн өөрынгөө урагланхеэрэ эдэ бүгэдые эдэ харуулна. Тиигэжэ эл бодол, нэй гол удха, һайн Эхэ ороной хүсэлэл эрмэлзэлгэ, түрэл нютагтаа дуратай, магтан хизаар нютагаан элдин бадуулалга, Россин зоной зоян нютагай улхы ажалые хёон байдал дэрэлгэ — эдэ ойлгон бүхы зохёолнуудтань элеэр харагдана. Нютагаймнай бэлигтэй эхэ хоёр уран зураашан — Мария Яковлевна Четелкинагай, Александра Никитична Сахаровская — бүтээлнүүдэй эндэ табигдаһаниинь һайшаалтай байна.

Үндэтэ уншагшад, Шэнэ жэлэй үдэрнүүдтэ выставкын залда орожо, Россин уран зураашадай зохёол бүтээлнүүдтэй урмашан танилсыт.

Ю. ИГУМНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СПОРТЫН ҺОНИН

Бадма Жигмитовые боксдо дуратайшуул һайн һанана ёһотой. 1950—60 онуудай туршада манай республикын бэрхэ боксёр, РСФСР-эй арадуудай спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэтэй болоһон. Бадма 38 наһатай болобошье, дахинаа ринг дээрэ гараба. Шэлэн абаха зорилготойгоор үнгэргэгдэһэн тулалдаануудта шалгаржа, облпрофсоведэй «Урожай» бүлгэмэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оробо. Тиин тэдэнэр боксоор түбэй «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаяа Москвагай областиин Кашир хото мордобо.

***

Манай ороной хүдөө ажахын институдуудай дунда 20 километрэй зайда урилдаагаар мүрысөөн Есентуки хотодо болобо. Мүрысөөндэ хабаадахаяа онһоор, Буряадай хүдөө ажахын институдай суглуулагдамал команда түрүү һуурида гаража, түрэл нютагаа бусаба.

Ветеринарна факультедай 5-хи курсын студент Иннокентий Борькин, физкультурын кафедрын ахалагша багша В. Цыренов гэгшэд медальнуудта хүртэһэн байна. Урилдаанда хабаадаһан Юрий Кузнецов мүн лэ һайн саг харуулаа. Тингэжэ бүхы командаараа түрүү һуури эзэлжэ, Хүдөө ажахын министерствын дамжуулгын шанда хүртэбэ.

В. БАДМАЕВ.

ЗАГАҺАТЫН ХҮГЖЭМЭЙ ҺУРГУУЛИДА

Республика доторнай хаа хаанагүй, жэл бүхэндэ хүгжэмэй һургуулинууд нээгдэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай Загаһата тосхондо хүгжэмэй һургуули нээгдэнхэй.

Загаһата тосхон. Хэжэнгын аймагай эгээл ехэ тосхонуудай нэгэн Загаһата болоно. Эндэ 500-гаад үрхэтэ айл ажаһуудаг. Энэ тосхон Загаһатын совхозой түб бууса болоно. Хүүгэдэй сад-ясли, хүгжэмэй һургуули, клуб, гостиница, библиотекэ болон магазинууд эндэ баригданхай. Мүн хүн зоной ажаһууха байранууд олоор ашаглалгада үгтөө.

Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин гэртэ ороод үзэе. Эндэ мүнөө 52 хүүгэд һуража, фортепьяно, баян, чанза гэхэ мэтын хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ һурана. Хүгжэмэй һургуулида һурахаар абтаһан олон хүүгэдэй дунда бэлигтэй үхибүүд бии. Жэшээлхэдэ, Света Дондокова, Витя Аюшеев, Надя Цыбжитова гэгшэд хүгжэмдэ абьяастайгаар һурана.

Хүгжэмэй багшанар Валентина Бухаева, Янжима Имескенова, Сергей Семыкин гэгшэд хэшээлээ аятай зохидоор эхилнэ.

— Шэнэ нээгдэһэн хүгжэмэй энэ һургуулидамнай хэрэгтэй болохо мебель, хэрэгсэлнүүдые Загаһатын совхоз худалдан абажа, бидэндэ ехэ туһа хүргэнэ,— гээд хүгжэмэй һургуулиин директор Сергей Васильевич Семыкин урматайгаар хөөрэнэ.

Эндэ эдиршүүл хүгжэмэй һургуулида эдэбхитэйгээр һуража байна.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүгжэмэй һургуулиин һурагша Витя Аюшеев баян дээрэ наадана. 2. Надя Цыбжитова чанза дээрэ хургануудаа нугаргажа байна. 3. Вера Шобогорова пианиньын иргүү хүгжэм шагнахань.

ФОТОНЬ АВТОРАЙ.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

УЛААН-БААТАР

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

ТАСС

Түсэбтэ даабаряа болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайда МНР-эй промышленна предприятинуудай, ажахын эмхинүүдэй олохон коллективүүд эдэ үдэрнүүдтэ элидхэжэ байна. Түмэр замшад, горнягууд, барилгашад социалис мүрысөөнэй манлайда ябана.

Улаан-Баатарай МНР-эй Ажалай Улаан Тугай ордено түмэр зам эрхим һайн үрэ дүнгүүдээр энэ жэлээ түгэсхэбэ. Тус предприятиин коллектив ашаа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь 33 үдэрөөр урид дүүргээ. Түсэбтэ даабариһаа гадуур арадай ажахын 1. 100 мянган тонно ашаан зөөгдэһэн байна.

Шарын Голой шахтернууд үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаба. Бүтээсэ ехэтэй совет оньһон техникээр хангагдаһан шулуу нүүрһэнэй энэ разрезэй коллектив бүхы үрэ дүнгүүдээр угтамжынгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ.

Адууя Шулуунай нүүрһэнэй карьерэй горнягууд ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана. Декабрь һарын дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө хэдэн мянган тонно шулуу нүүрһэ малтахые эдэнэр уялгалһан байна.

Силикатна хирпиисын завод түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилнэ. Энэ предприятиин коллектив даабариһаа гадуур 1300 мянган хэһэг хирпиисэ гаргаа.

МНР-эй хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай олохон коллективүүд түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарине болзорһоонь 8 үдэрөөр урид дүүргэжэ, ажалай ехэ амжалта туйлаба.

БЕРЛИН

Социализмын эб найрамдалта политиын амжалта

ТАСС

Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэй дээрэ болоһон һайшаамаар хубилалтанууд тухай хэлэхэдээ, шахардуу байдал һуларуулгада тойбо татагшадта эсэргүү тэмсэл олон оронуудай, арадуудай хамтын ехэ хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар эдэ амжалтануудые туйлажа байна гэжэ «Нойес дойчланд» газетэ түрүү бэшэг сооо тэмдэглэнэ. Эдэ бүгэдэ хада КПСС-эй XXIV съездын һайшаан абаһан эб найрамдалта программада түшэглэдэг Советскэ Союзай, бусад социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй марксистско-ленинскэ партинуудай, правительствануудай сэсэн мэргэн холын хараата, үгэеэ алголсоһон политикын үрэ дүн болоно гээд газетэ бэшэнэ.

Туйлаһан амжалтануудаа улам батадхан, дэлхэйдэ шахардуу байдал һуларуулха шухала гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд улам үргэдөө, революционно хүсэнүүдэй холбоон бата бэхи болоо. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада зарлагдаһан бүхэдэлхэйн конгресс, энээн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ эб найрамдалай, бэеэ дааһан байдалай түлөө хамтаараа тэмсэхэ хараа түсэбүүдые улам хүгжөөгөө.

ХАНОЙ

Үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан

ТАСС

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Вьетнамай Демократическа Республикада ерээд бусаһанай дүнгүүдтэ зорюулагдаһан түрүү бэшэгые «Нян зан» газетэ тунхаглаба.

Совет-вьетнамай харилсаан тухай бэшэхэдээ, Совет делегациин хүндэлэлдэ эмхидхэгдэһэн уулзалга дээрэ ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Чыонг Тиниин хэлэһэн үгые «Нян зан» газетэ онсолон тэмдэглэнэ: «Үни холоһоо хойшо совет, вьетнам арадуудай хоорондо агууехэ хани барисаанай, нягта нэгэдэлэй харилсаан тогтонхой. Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр хэһэн патриотическа тэмсэлдэнь, ДРВ-дэ социализм байгуулхадань, Вьетнамда революци хэхэдэнь вьетнам арадта Советскэ Союзай үзүүлһэн асари ехэ, ашатай туһатай туһаламжа совет-вьетнам хани барисаанай бодото гэршэ жэшээ болоно».

Вьетнам арадта туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө бидэ совет арадта, КПСС-эй ба СССР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэ гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэнэбди гээд түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ.

СОФИ

Харилсаанай түсэб

ТАСС

1974 ондо Болгариин Журналистнуудай холбооной, СССР-эй Журналистнуудай хоорондохи харилсаанай хүдэлмэриин түсэбтэ гар табигдаба.

Хоер ороной журналистнуудай хоорондохи хүдэлмэриин дүй дүршэл халан абалсахаар, мүн хуралдаануудта, уулзалгануудта хабаадахаар хараалагдана.

ВАРШАВА

Уулзалга болобо

ТАСС

1974 ондо СССР-эй ба ПНР-эй хоорондо худалдаа наймаа хэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые дүүргэхын, протоколдо гар табихын тула СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев түрүүтэй Совет правительственна худалдаа наймаанай делегаци Варшавада ерэбэ.

Н. С. Патоличев Польшын Арадай Республикын гадаадын худалдаа наймаанай министр Т. Олеховскитой уулзажа хөөрэлдөө.

Удаань Н. С. Патоличев ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевичтэй хөөрэлдэһэн байна.

ПАРИЖДАХИ Орли гэжэ аэропортын байшангай подвал соо зайн галай түхеэрэлгэнүүдэй муу байһанһаа уламжалан, ехэ түймэр болобо. Үдхэн утаан Европодохи эгээн лэ һайн түхеэрэлгэтэй аэровокзалнуудай нэгэнэй олон залнууд руу ороһон байна. Тиихэдэнь пассажирнууд, алба хаагшад эндэһээ ондоо тээшэнь абаашагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Орлидо түймэр боложо байна.

Кейстон-ТАСС-ай фото.

ПРАГА

Булад хайлуулагшадай амжалта

ТАСС

Жэлэйнгээ үйлэдбэриин түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайдаа Остравадахи Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ «Нова гуть» гэжэ металлургическа комбинадай булад хайлуулагшад мэдээсэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эдэнэр 3290 мянган тонно булад хайлуулһан байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ бүхы буржуазна Чехословаки дотор хайлуулагдадагһаа энэнь ехэ болоно.

К. Готвальдын нэрэмжэтэ «Нова гуть» — ороной түрүү предприятинуудай нэгэн мүн. Чехословакиин түсэбтэ табадахи табан жэлэй дамжуулгын Улаан туг энэ предприятида гурбан жэл удаагуур барюулагдаба. Үйлэдбэриин ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө комбинадта «КПЧ-гэй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ предприяти» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

СОФИ

АЛДАРТА ҺАЙНДЭР

ТАСС

Орон дотор техническэ мэргэжэл олгохо ба тусхай дунда һуралсалай байгуулагдаһан үдэрые Болгариин олониитэ баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Мүнөө Болгариин Арадай Республикада 242 техникум, техническэ мэргэжэл олгохо 329 училищи хүдэлнэ. Һурагшад 328 мэргэжэлээр һайн бэлэдхэл гарана. Арадай засагай жэлнүүдтэ миллионһоо үлүүтэй хүн кадрнуудые бэлдэдэг эдэ һургуулинуудта һуража гараад, социалис экономикоёо хүгжөөлсэжэ байнхай. Эдэнэй олонхид ехэ ехэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ороной элитэ мэдээжэ хүнүүд болоо, НРБ-гэй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Түсэбтэ зургаадахи табан жэлэй үедэ орон дотор 250 мянган мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэн, 150 мянган техник бэлдэгдэхэ байна. Тиимэһээ парти ба НРБ-гэй правительство техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда һуралсалые саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулна.

Энэ һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан Софида боложо, БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков үгэ хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

СЭРЭГЭЙ ХУНТЫН ХАРХИС ЯБУУЛГА

ТАСС

Швециин врач М. Кангстромые оронһоо дары түргөөр гаргаха тухай захиралта Чилиин сэрэгэй хунта гаргаа гээд Сантьягаһаа мэдээсэгдэнэ. Арадай нэгэдэлэй правительствын хүдөө ажахын министр байһан Роландо Кальдерон Арангиста медицинскэ туһаламжа үзүүлхэеэ М. Кангстром Чилидэ ерэһэн байгаа. Фашис урбалтын үедэ Р. Кальдерон Арангис шархатажа, Кубын посольствын байшан соо хорожо байнхай. Кубын ба урбалта хэгшэдэй захиргаанай хоорондо дипломатическа харилсаанай таһалдуулагдахада, Сантьягада Кубын аша туһые Швециин посольство түлөөлдэг юм.

ЖЕНЕВЭ

Хүдэлмэришэ бүлэгэй заседани

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые зүбшэлхэ эбэй конференци дээрэ бии болгоһон хүдэлмэришэ бүлэгэй заседани декабриин 28-да эндэхи Нацинуудай ордон соо болобо. Энэ бүлэг сэрэгэй асуудалнуудые зүбшэлнэ. Суэцкэ канал шадархи фронтын хоёр талын сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгааха асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэлэгдэжэ, хоёр талада таарамжатай байхаар үгэеэ ойлголсохо тухай һанамжануудаа хэлсэнэ.

ХАНОЙ

РЮВ-эй МИД-эй мэдүүлгэ

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ эндэ тунхаглахадаа, декабриин 21-һээ 25 болотор Сайгон захиргаан буудалдаа зогсоохо хэлсээгээ нэгэнтэ бэшэ эбдэһэн байна гэжэ тэмдэглэнэ. Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствода хабаатай газарые булимтаран эзэмдэхээр оролдоһон, артиллереэр буудаһан, бомбодоһон, тагнуулай самолёдуудые эльгээһэн байна. 1973 оной январиин 28-һаа мүнөө болотор дайн зогсоохо тухай хэлсээе эдэнэр гурбан зуу мянганһаа үлүү дахин эбдэһэн байна юм.

ВЬЕНТЬЯН

Хамтын комиссиин заседани

ТАСС

Лаосто амгалан байдал һэргээхэ ба национальна талаараа эблэрхэ тухай хэлсээ бэелүүлхэ түблэ хамтын комиссиин ээлжээтэ зургаадахи заседани эндэ болобо. Лаосой хоёр ехэ хото — Вьентьян ба Луанг-прабангые нейтральна байлгаха тухай асуудалые заседани дээрэ зүбшэлхые патриотическа талын ба Вьентьянай правительствын түлөөлэгшэд дурадхаа.

БОНН

Профсоюзай эрилтэ

ТАСС

Металлистнуудай профсоюзай түлөөлэгшэдэй суглаан Бохумда болобо. Суглаанда хабаадагшад ФРГ-гэй правительствада бэшэг эльгээхэдээ, нефтьпродуктнуудай, газай үнэ сэнгые хүндэрэлгүй зогсоохо, нефте-техимическэ предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха эриятэ табина.

Юумэнэй үнэ сэн нэмэлгэ талаар нефтиин монополинуудай бэелүүлжэ байгаа политикые буруушаан, «Хеш» гэдэг концерны металлургическа предприятинуудай профсоюзай эдэбхитэд металлистнуудай профсоюзай эрилтэнүүдые дэмжэжэ байһан тухайдаа мэдүүлэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон

г. Улан-Удэ, ул. ...ва 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54.93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62.62, отв. секретаря — 50.52, секретариат — 6... отделы: партийной жизни — 60.91, сельского хозяйства — 64-36, 63.86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60.21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34.05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, профессиональна союзуудай бүхэсоюзна Центральна Соведтэ ба ВЛКСМ-эй ЦК-да. (Түгэсхэлынь хоёрдохи хуудаһанда).

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүү зэргэдэ ябагшад». — М. Хензыхеновэй статья. «Сельхозтехникын» цехүүд соо». — П. Степановай фоторепортаж.

Гурбадахи хуудаһанда: Буряад ороной үльгэршэн. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Шэнэ жэлэй урда тээхи суглуулбари.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Шэнэ жэлээр, үхибүүд!» — концерт. 13.40 — Оромнай шэнэ жэлэй урда тээ. 14.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Үхибүүдтэ — «Новые приключения Дони и Микки» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 15.15 — **Үнгэтэ телевидени.** «Выше голову» — мультфильм. 15.25—15.35 — Забһарлалга. 15.35 — «Уласхоорондын панорама». 16.05 — «Разные люди» — олон серитэй телевизионно зүжэг. 4-дэхи бүлэг. — «Федор Иваненко». 17.20 — Венгер цыгануудай дуунууд, хатарнууд. 18.50—19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Пятницкиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй ород арадай хоорой арадай инструментнүүдэй оркестр наадана. 20.15 — **Үнгэтэ телевидени.** «Шэнэ жэлэй галхан». 21.20 — 21.30 — Забһарлалга. 21.30 — **Үнгэтэ телевидени.** «Шэнэ жэлэй галхан» — үргэлжэлэл.

Улаан-Үдэ харуулна:

23.55 — «ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР, НҮХЭДҮҮД!» Шэнэ жэлэй амаршалга.

«Орбита» харуулна:

24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Мульт-концерт. 01.00 — 01.10 — Забһарлалга. 01.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Хүхюутэй энэ дэлхэймнай» — телевизионно уран һайханай хүгжэмтэ фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 02.40 — Киноконцерт. 03.20—03.30 — Забһарлалга. 03.30 — **Үнгэтэ телевидени.** «13 стульев» гэжэ телевизионно жэжэ зүжэгэй театр. 04.40 — **Үнгэтэ телевидени.** «Минии Эхэ оромни» — телевизионно документальна фильм. 04.50 — «ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР, НҮХЭДҮҮД!». Совет арадта шэнэ жэлэй амаршалга.